



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Primvs. Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

Cont. 4.
concl. obj.
ciunt,

Auguſt.
Cyrill.
Damaſc.
Solus.

Contra v.
unā concl.
obje.

Conf.

Solus.

Ad conf.

CONTRA QVARTAM conclusionem est hoc argumentum: Illa scientia, cuius obiectum addit differentiam accidentalem ad obiectum alterius, est illi subalternata, ut dicitur in primo Posterior. cap. 13. at huius tractatus siue partis obiectum, scilicet Christus addit differentiam accidentalem ad obiectum Theologiæ, quod est Deus: ergo. Probatur hac minor; quia Christus ad rationem Deitatis addit humanitatem terminatam per Verbum, vel vinctam oleo Deitatis, ut docent Augustinus in lib. de Dono perseverantiae, cap. 24. Cyrillus in lib. de Incarnatione, cap. 25. Damascenus in lib. de Fide cap. 3. & alij; sed hæc sunt accidentaria Deo; ergo. Respondetur maiorem non esse veram, nisi cum triplici conditione. Prima est, ut illa differentia accidentalis prædicetur de subiecto, cui additur in materia contingenti. Secunda, ut consideretur sub diverso lumine. Tertia, ut principia subalternata manifestentur in lumine subalternatis, quæ hic locum non habent; quia id, quod addit obiectum huius tractatus ad obiectum Theologiæ, prædicatur de illo per se, & constituit propositionem in materia naturali: Nam hæc propositio: Deus est homo, est in materia naturali, & est propositio per se ratione suppositi, ut supra diximus ex D. Tho. Deinde scientia de Christo Deo, & homine conclusionem deducit ex principijs eodem habitu, & lumine fidei creditis, quo nota & credita sunt alia principia nostræ Theologiæ; ac proinde scientia de Christo sub eadem ratione formali obiecti, ut res est, & ut obiectum, scilicet sub ratione Deitatis, & sub ratione diuinæ reuelationis mediata cognoscit suas conclusiones, sub qua suas considerat nostra Theologia. Est igitur scientia de Christo nostræ Theologiæ pars: non autem scientia ab ea diuersa, & illi subalternata.

CONTRA VLTIMAM conclusionem est argumentum iam supra solutum, videlicet: Christus est quoddam singulare contingens, & ens per accidens; ergo per se non pertinet ad scientiā Theologiæ. Consequentia probatur: quia scientia est de vniuersalibus, & necessarijs, & de entibus per se. Antecedens verò probatur; quia Christus est hic homo potens deficere & mori; & cum duas includat naturas, scilicet diuinam & humanam non potest esse, nisi ens per accidens. Et confirmatur: quia de alijs singularibus in diuina scriptura reuelatis, ut de Abraham, Moyse, & David, nō est Theologia, sicut nec de Diluio, & Arca Noë; quia sunt singularia contingentia. Respondetur falsum esse antecedens, iam enim supra dictum est scientiam esse posse de contingenti, si cognoscatur per infallibiles causas, quales sunt ordo diuinæ providentiæ, & omne decretum diuinæ voluntatis, nec Christus est ens per accidens, sed ens per se, ut ante diximus. Ad confirmationem dico, in diuina scriptura quædam singularia recenseri ad instructionem, & vtilitatem fidelium; & quædam etiam, ex quibus possunt deduci conclusiones, qualis est beatissima Virgo Maria cum plenitudine gratiæ, & alijs perfectionibus in Euangelio narratis, & Ioannes, ut Christi Præcurior cum officio prædicandi, & baptizandi. Ex his enim veluti fide creditis nostræ Theologiæ principijs Sancti Patres, & alij Theologi scholastici multas deducunt conclusiones, quibus ut veritatibus mediata reuelatis instruuntur fideles, & ut regulis in actionibus diriguntur. Quædam autem alia referuntur in eadem diuina scriptura singularia,

ex quibus nullæ deducuntur conclusiones, & de ijs intelligendum est id, quod ait S. D. in prima par. quæst. 1. art. 2. ad secundum. Vbi sic loquitur: Singularia traduntur in sacra doctrina, non quia de eis principaliter tractetur, sed introducuntur cum in exemplum vite sicut in scientijs moralibus, tum etiam ad declarandum auctoritatem virorum, per quos ad nos reuelatio diuina processit, super quam fundatur sacra scriptura, siue doctrina. Quodd autem de talibus singularibus fermo sit, patet ex argumento illius articuli 2. In eo namque proferuntur distincte tria tantum singularia, scilicet Abraham, Isaac, & Iacob: Ex quibus non apparet in nostra Theologia deduci conclusiones, nisi fortè ratione aliquarum actionum ab ipsis, vel circa ipsos à Deo gestarum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Virum conueniens fuerit Deum incarnari.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod non fuerit conueniens Deum incarnari. Cum enim Deus ab æterno sit ipsa essentia bonitatis, sic optimum est ipsum esse sicut ab æterno fuit. Sed Deus ab æterno fuit absque omni carne. Ergo conuenientissimum est ipsum non esse carni vnitum. Non ergo fuit conueniens Deum incarnari.

C Præterea: Quæ sunt in infinitum distantia, inconuenienter iunguntur: sicut inconueniens iunctura esset, si quis pingeret imaginem, in qua humano capiti ceruix iungeretur equina. Sed Deus, & caro in infinitum distant: cum Deus sit simplicissimus, caro autem maximè composita, & præcipue humana. Ergo inconueniens fuit quod Deus carni viretur humana.

P Præterea: Sic distat corpus à summo spiritu, sicut malitia à summa bonitate. Sed omnino inconueniens esset, quod Deus qui est summa bonitas, malitiam assumeret. Ergo non fuit conueniens, quod summus spiritus increatus corpus assumeret.

P Præterea: Inconueniens est, ut qui excedit magnam, contineatur in minimo, & cui imminet cura magnorum ad parua se transferat. Sed Deum, qui totius mundi curam gerit, tota rerum vniuersitas capere non sufficit; Ergo videtur inconueniens, quod intrinsecus corpusculum vagientis infantia lateat, cui parum putatur vniuersitas: & tandem à sedibus suis absit ille Regnator, atque ad vnum corpusculum totius mundi cura transferatur: ut Volusianus scribit ad Augustinum.

S Sed contra: Illud videtur esse conuenientissimum, ut per visibilia monstrantur inuisibilia Dei: ad hoc enim totus mundus est factus: ut patet per illud Apost. Rom. 1. inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Sed sicut Damasc. dicit in principio tertij lib. per Incarnationis mysterium monstratur simul bonitas, & sapientia, & iustitia, & potentia Dei vel virtus. Bonitas quidem, quoniam non desepxit proprijs plasmatis infirmitatem. Iustitia verò: quoniam hominem victo non alio, quam homine fecit vinci tyrannum, neque vi eripuit ex morte hominem. Sapientia verò: quoniam inuenit difficillimi præter decensissimam solutionem. Potentia verò siue virtus infinita: quia nihil est maius quam Deum fieri hominem. Ergo conueniens fuit Deum incarnari.

R Respondet dicendum, quod vnicuique rei conueniens est illud, quod competit sibi secundum rationem propriam naturæ: sicut homini conueniens est ratio, quia

S. Thom.

2. d. 1. q. 1.
art. 1. Et 4.
con. c. 40.
49. 53. 54.
55. Et
op. 2. c. 5. op.
6. op. 1.
3. c. 207. op.
208.

Lib. 3. d. 1.
q. 1. ad 3. ad
3. q. 2. ad
2. ad 1. Et d.
4. q. 1. art. 1.
q. 1. c. 2. ad
71. quia 2.

ri, quia hoc conuenit sibi inquam am est rationalis secundum naturam suam. Ipsa autem natura Dei est essentia bonitatis: ut patet per Dionysium primo cap. de diuin. nom. Vnde quicquid pertinet ad rationem boni, conueniens est Deo. Pertinet autem ad rationem boni, ut se alijs communicet: ut patet per Dionysium quarto cap. de diuin. nom. Vnde ad rationem summi boni pertinet, quod summo modo se creaturae communi- cetur: quod quidem maxime fit per hoc quod naturam creatam sic sibi coniungit, ut una persona fiat ex tribus, scilicet verbo, anima, & carne. sicut dicit August. 13. de Trin. Vnde manifestum est quod conueniens fuit Deum incarnari.

Intra q. 2. art. 6 ad 1. Et 3. dist. 1. q. 1. art. 1. ad 1.
Ad primum ergo dicendum, quod incarnationis My- sterium non est impletum per hoc, quod Deus sit aliquo modo a suo statu immutatus, in quo ab aeterno fuit: sed per hoc, quod nouo modo se creaturae vniuit, vel potius eam sibi. Est autem conueniens, ut creatura, qua se- cundum rationem sui mutabilis est, non semper eodem modo se habeat. Et ideo sicut creatura incepit esse cum prius non esset, ita conuenienter, cum prius non esset v- nita Deo in persona, postmodum ei fuit unita.

Ad secundum dicendum, quod vniui Deo in unitate per sonae, non fuit conueniens carni humana secundum conditionem suam naturae: quia hoc erat supra dignita- tem ipsius; conueniens tamen fuit Deo secundum in- finitam excellentiam bonitatis eius, ut sibi eam vniueret pro salute humana.

Ad tertium dicendum, quod quilibet alia conditio, secundum quam creatura quacunque differt a creato- re, a Dei sapientia est instituta. & ad Dei bonitatem ordinata: Deus enim propter suam bonitatem cum sit increatus, immobilis, & incorporeus produxit creatu- ras mobiles, & corporeas. Et similiter malum poena a Dei iustitia est introductum propter gloriam Dei: ma- lum vero culpa committitur per recessum ab arte diui- nae sapientiae, & ab ordine diuinae bonitatis: & ideo Deo conueniens esse potuit assumere naturam creatam, mutabilem, corpoream, & poenali tate subiectam: non autem fuit ei conueniens assumere malum culpa.

Ad quartum dicendum, quod sicut August. respondet in Epist. ad Volusianum. Non habet hoc christiana doctri- na, quod ita sit Deus infusus carni humana, ut eam gubernande vniuersitatis vel deseruerit, vel amiserit, vel ad illud corpusculum, quasi contractam transtule- rit: hominum enim est iste sensus, nihil nisi corporea valentium cogitare. Deus autem non mole, sed virtute magnus est: unde magnitudo virtutis eius, nullas in angusto sentit angustias. Non est incredibile, si verbum hominis transiens simul audiret a multis, & a singu- lis totum, quod Verbum Dei permanens, simul ubique sit totum. Vnde nullum inconueniens sequitur Deo in- carnato.

Sensus quaesiti.

TRes sunt in hoc titulo termini, quorum si- gnificatio diligenter est obseruanda. Pri- mus est dictio illa Deum, cuius in hoc loco significatio valde communis est: abstrahit enim ab hoc Deo essentialiter subsistente communi Patri, & Filio, & Spiritui sancto, & a quolibet diuino supposito personaliter, & relatiue sub- stente: de hoc enim Deo tribus personis com- munit, & de singulis, ac simul etiam omnibus personis peculiares in quaestione tertia defini- de super sunt difficultates. Duo alij termini sunt verbum illud incarnari, & nomen illud con- ueniens; quorum significationes ex-

plicant accurate Caietanus, Valentia, & Vasquez super hoc art.

Forma Textus.

CONCIVSIO est: Conueniens fuit Deum in- carnari. Probatur dupliciter: Primo in ar- gumento ad oppositum: Illud videtur esse conuenientissimum, ut per visibilia monstren- tur inuisibilia Dei; at per Incarnationis myste- rium monstrentur inuisibilia Dei; ergo. Maior probatur; quia totus mundus ad hoc est factus, ut patet ex Apost. Rom. 1. dicente: inuisibilia Dei per ea, quae facta sunt intellecta conspiciuntur. Minor probatur auctoritate Damasceni dicentis per In- carnationis Mysterium monstrari simul boni- tatem, sapientiam, iustitiam, & potentiam, &c. Secundo probatur in corpore; quia ad rationem summi boni, quod est Deus, pertinet, ut summo modo se communicet; ergo conueniens fuit Deum incarnari. Probatur consequentia; quia sum- mum bonum, quod est Deus; per hoc summo modo communicatur, quod naturam creatam sic sibi coniungit, ut una persona fiat ex tribus Verbo, anima, & carne, ut ait Augustinus; hoc autem est incarnari. Antecedens autem probatur: Que- quid pertinet ad rationem boni, conueniens est summo bono, quod est Deus (intellige modo suo,) sed pertinet ad rationem boni, ut alijs se communicet; ergo ad rationem summi boni, quod est Deus, pertinet, ut summo modo crea- turae se communicet. Maior probatur. Quia vni- cuique rei conueniens est illud, quod competit illi secundum rationem propriae naturae; at ipsa natura summi boni, quod est Deus, est ipsa es- sentia bonitatis; ergo quicquid pertinet ad rati- onem boni, conueniens est summo bono, quod est Deus. Maior huius argumenti probatur exemplo hominis, cui conueniens est ratiocinari; quia hoc conuenit illi, in quantum est rationalis secundum naturam suam. Minor est Dionysij in 1. cap. de di- uin. nomin.

Expositio Textus.

Hic aduerte PRIMO Vasquezium absque ratione, & non sine confusione plures syllogismos in textu sibi confingere; cum tamen sit vnus, planissimusque discursus, ut pa- tet ex forma supra notata, & ex ea, quam huc adhibet littera Caietanus.

SECVNDO observandum est D. Thomam dis- cursu praesentis articuli nolle probare mysteriu Incarnationis iam esse factum, aut fieri debuisse; sed supposita reuelatione dicti Mysterij, ratio- nem adducere probantem illud diuinae maiesta- ti fuisse conueniens.

TERTIO circa propositionem illam D. Tho- mae: quicquid pertinet ad rationem boni, conueniens est Deo, nota subtilem Caietani expositionem: Aliud est (inquit) loqui de ratione boni, & aliud de ratione talis boni, puta Angelici, Coelestis, Humani, Leonini, & aliorum specialium bonorum: Ad rationem enim talis boni multa pertinet, quae ad rationem boni, ut bonum est, non attinent: latere namq, ad bonita- tem pertinet Canis, & ratiocinari ad bonitatem ho- minis, quorum tamen neutrum ad rationem spectat boni simpliciter: atque ideo neutrum Deo conuenit: sed tantum illud omne, quod ad rationem boni pertinet absolute sumpti, congrue Deo tribuitur, qui est ipsa bonitatis essentia. Eandem expositionem sequitur Medina. Radix eius est communis illa diferen- tia perfectionum. Quaedam enim sunt, quae in suo proprio, ac formali conceptu dicunt perfectio- nem cum nulla imperfectione; sicut substantia,

intel-

Caiet.
Valentia
Vasquez.

Quo sensu
lit occipien-
da illa pro-
positio: Quis
quid perti-
net ad ratio-
nem boni con-
ueniens est
Deo S. The.
Caiet.

Medina.

intellectus, & sapientia; & he dicuntur perfectiones simpliciter: quodam vero sunt, quæ in suo proprio ac formali conceptu claudunt imperfectionem, ut humanitas, risibilitas, & quælibet rerum creaturarum species, & earum proprietates; quarum conceptus modum essendi claudunt imperfectum, quo res una distinguitur ab alia, ut ait S. D. *prima par. q. 13. art. 3. ad 1.* & hæ nuncupantur perfectiones in genere, siue secundum quid. Constat autem ex dictis in *prima par.* Deo non conuenire formaliter, nisi perfectiones simpliciter. Cum itaque bonum, ut bonum est, in sui ratione formali dicat perfectionem absque ulla imperfectione: tale verò bonum multiplicem in sui ratione claudat imperfectionem; consequens est, principium illud: *Quicquid pertinet ad rationem boni, conueniens est Deo, de ratione boni, ut bonum est, siue absolute sumpti accipiendum esse; non autem, prout etiam extenditur ad tale bonum, quatenus tale est.*

Vaquez obiectio.

Solutio.

*Sed expositionem hanc, ut minimè necessariam, & alienam à sensu D. Thom. reijcit Vaquez. Nō enim (inquit) colligit S. Thom. quicquid est bonum, Deo conuenire; sed quicquid pertinet ad rationem bonitatis, hoc est, quicquid consentaneum est bonitati. Deo conuenire, qui est summa bonitas: ridere autem, & similia non pertinent ad rationem bonitatis; sed sunt quedam entia participantia bonitatem, & sunt bona alicui rei conuenientia secundum naturam peculiarem ipsius. Hæc Vaquez. Verum hæc censura ex minus attendita textus inspectione procedit; quamuis enim non asserat S. D. Quicquid est bonum, Deo conuenire; non tamen ait: Quicquid pertinet ad rationem bonitatis, ut fingit Vaquez, sed: Quicquid pertinet ad rationem boni, esse Deo conueniens. Constat autem singulas rerum species, puta hominem, Leonem, Canem, &c. esse quedam bona, & ad rationem bonitatis eorum pertinere naturales eorum proprietates & differentias, ut patet ex *prima parte, quest. 5. art. 1. ad primum*; quæ tamen ad rationem boni absolute sumpti minimè pertinent. Potest igitur in illo principio: *Quicquid pertinet ad rationem boni, est Deo conueniens*, dupliciter accipi ratio boni: Vno modo pro ratione boni, quatenus bonum secundum totam suam latitudinem ad omne boni genus, speciem, & modum est extensum: & hoc modo non sumitur hic à D. Thom. ratio boni: falsum enim esset illud principium; quia multa pertinent ad rationem specialium bonorum, quæ Deo non conueniunt, ut esse discursuum, esse risibile, esse latrabile, &c. Alio modo sumi potest ratio boni, quatenus bonum haud extenditur ad hanc, aut ad illam boni naturam creatam; sed absolute consideratur, & in hoc sensu verissimum est dictum principium, ut ostendimus. Debuit itaque Caiet. ut bonus expositor præmissa dubitatione, multiplicem terminorum sensum declarare.*

Caiet.

Explicitur sensus illius propositionis: Pertinet ad rationem boni, ut se alijs communitet.

QUARTO, pro intelligentia illius minoris propositionis videlicet: *Pertinet ad rationem boni, ut se alijs communitet*, notandæ sunt, & breuiter explicandæ quinque distinctiones. *Prima distinctio est*; communicare se alijs dupliciter potest ad rationem boni pertinere: Vno modo, ut existens de eius intrinseca ratione: Alio modo, ut eius naturæ contentiens: & in utroque sensu bene potest intelligi communicationem pertinere ad rationem boni, ut ex statim dicendis elucescet.

A *Secunda distinctio*: Boni communicatio dupliciter sumi potest, scilicet in actu, & in aptitudine: secundum actum dicitur bonum se communicare: secundum aptitudinem autem dicitur esse communicatum. *Priori modo sumpta communicatio non pertinet ad rationem boni, ut in eius propria, & intima ratione clausa, alioquin in Deo non fuisset ab æterno ratio bonitatis, cum ad extra se non communicauerit ab æterno; sed in tempore: nullam igitur bono se communicanti perfectionem addit necessariò actualis boni communicatio, sed illi tantum, cui sit communicatio: Ut enim ait S. D. in 1. contr. gent. cap. 93. Finis vltimus, propter quem Deus vult omnia, nullo modo dependet ab ijs, quæ sunt ad finem, nec quantum ad esse, nec quantum ad perfectionem aliquam: & ideo non vult alicui suam bonitatem communicare, ad hoc, ut sibi exinde aliquid accrescat; sed quia ipsum communicare est sibi conueniens, sicut senti bonitas. Dare autem, non propter aliquod commodum ex datione expectatum, sed propter ipsam bonitatem, & conuenientiam dationis est actus liber alii, ut patet per Philosoph. in 4. Ethic. Deus igitur est maxime liber alius, & ut Auicenna dicit, ipse solus liber alius proprie dici potest: Nam omne aliud agens præter ipsum ex sua ratione aliquid bonum appetit, vel acquirit, quod est finis intentus. Hæc ibi Sanctus Thomas. Non est igitur actualis communicatio ad intimam boni rationem pertinens, sed eius tantum naturæ consentanea, ut loco supra notato declarat S. D. Posteriori verò modo accepta communicatio ad ipsam boni rationem, siue naturam intimè pertinet: ratio enim communicatiui est ratio perfectiui, ut patet ex ijs, quæ latè diximus in *prima parte, quest. 5. art. 1. Controu. vnica*: ac proinde bonum esse ad alterum communicatum idem est, quod esse alterius perfectiui. Cum igitur ratio boni sit ratio perfectiui (hanc enim ut propriam addit bonum super ens, ut ostendimus in *allegata Controuersia*) consequens est, rationem communicatiui sicut & perfectiui ad intimam & essentialem boni rationem pertinere.*

D *Tertia distinctio*: Duplex est boni communicatio: Altera intentionalis; & hanc bonum exercet, quatenus causam mouet agentem ad sui appetitum secundum finalem causalitatem; sic enim bonum dicitur esse sui diffusiuum, ut ait S. D. *prima par. q. 5. ar. 4. ad secundum, & de Verit. quest. 21. ar. 1.* Altera est boni communicatione realis, quæ duplex est; quedam enim est prorsus extrinseca, quam scilicet agit bonum media operatione causæ agentis ab eo motæ ad aliquid agentis simile producendum, ut ait S. D. in *primo cont. gē. cap. 37. ratione 4.* Cuius verba sunt: Ratio boni est ex hoc, quod est appetibile, quod est finis, quæ etiam mouet agentem ad agendum, propter quod dicitur bonum esse diffusiuum sui esse: hæc autem diffusio Deo competit: ostensum est enim supra, quod Deus est alijs causa essendi, sicut per se ens necesse esse. Hæc S. Th. Quæ verba exponens Ferrariensis ait, boni communicationem per vtramque fieri causalitatem, scilicet finalem, & efficientem, & Deum causam esse bonitatis in genere causæ efficientis; quia est primum agens, à nullo dependens, & in genere causæ finalis; quia est vltimus finis: cuius gratia omnia sunt, & fiunt; & ideo S. Thomam in vtraque causa, scilicet efficiente, & finali, ex ratione boni probasse propositionem illam: *Communicatio esse, & bonitatis ex bonitate procedit*, ut ostenderet illam in vtraque causalitate veram: Cum enim omne agens, & aliud sibi simile producens, agat propter finem, & Deus, qui est

ipsa

ipsa essentia bonitatis, sit supremum agens & vltimus finis, secundum vtramque causalitatem, nimirum finalem & efficientem, agendo scilicet propter suam bonitatem vt finem; producet Deus creaturam sibi similem suam illi bonitatem communicando.

Altera est boni communicatio realis, qua vna res seipsam, suamque indiuiduam entitatem alteri communicat, quæ idè non incongruè nominatur *intrinsicca*, quæ duplex est: *Vna* imperfectiorem supponens in communicato, non minus ad eius perfectionem ordinata, quàm ad illius cui fit communicatio; & hæc fit tam secundum genus causæ materialis, vt cum materia formam recipiens se ipsam illi communicat, quàm secundum genus causæ formalis, vt cum forma materiam actuat, seipsam suamque perfectionem illi communicans, & sui esse in toto resultante complementum acquirens. *Altera* communicatio est nullam in communicato supponens imperfectiorem, nec vllam eidem afferens perfectionem, sed illi tantum, cui fit eiusdem numero bonitatis communicatio; quod dupliciter euenit; *quædam* enim æqualem naturæ, & perfectionis illi, cui fit communicatio, confert dignitatem, vt patet in essentia diuinæ communicatione, quam Pater generatione communicat Filio, & Filius vna sibi Patrique communi inspiratione communicat Spiritui sancto: æqualem enim à Patre Filius, & ab vtroque Spiritus sanctus, accipit in omni perfectione naturam. *Quædam* alia communicatio est, quæ non eiusdem confert naturæ dignitatem, sed infinitæ præbet hypostasis vnitatem: quomodo diuina persona, quæ in vna tantum fuit ab æterno Deitatis natura subsistens, cepit ex tempore diuina misericordia largiente in assumpta humanitate subsistere. Hunc autem esse summum ac perfectissimum communicationis modum inter eos omnes, quibus omnipotenti sua virtute potest se Deus communicare creaturæ, docet Angelicus Doctor in textu, & explicat eleganter, ac eruditè Caietanus, & post eum Medina, Suarez, & alij recentiores.

Quarta distinctio: Communicatio realis, & effectiua dupliciter sumitur: *Vno modo*, prout importat actionem metaphysicè sumptam, quæ agentis perfectio est, de qua latè disseruimus *prima parte, quæst. 25. art. 1.* *Alio modo*, prout importat illationem effectus extra ipsum agens: hic sumitur communicatio secundo modo, vt etiam Caietanus aduertit; quia de ea sermo est, quatenus effectum habet extra productum: Quæritur enim hic de Incarnatione, quæ non est actio Dei metaphysicè sumpta, quæ Deus est, sed est, Deum fieri carnem, siue hominem, cuius terminus est Christus Deus, & Homo, siue Deum esse hominem, quod est esse substantiale in compositione consistens.

Vltima distinctio est: Communicatio duplex est: *Altera naturalis*, vt generatio Leonis ex Leone, & calefactio vel inflammatio ligni ex igne, & illuminatio aeris ex Sole: *Altera est voluntaria*, vt eleemosynæ largitio, aut cuiuslibet in alterum beneficij ex electione facta collatio. Ad hunc modum spectant omnes illæ communicationes, quibus Deus, tam vt agens siue principium rerum omnium pertinentium ad ordinem naturalem, quàm vt agens effectuum spectantium ad ordinem supernaturalem se multis ac miris modis creaturæ communicauit. Cum igitur ait S. D. ad rationem boni pertinere, vt se alijs communicet, si de communicatione secundum aptitudinem sermo sit, hæc ad eius rationem inti-

A mam, id est, ad essentiam pertinet. Si verò de communicatione intelligatur secundum actum, hæc ad boni rationem eatenus dicitur pertinere, quatenus eius est natura consentanea. Deinde boni communicatio sumitur in ea propositione indistinctè, & absque limitatione ad modum aliquem determinatum, ex ijs omnibus, quos supra notauimus, nec de ea loquitur S. D. prout actio metaphysica est existens in agente, vt eius perfectio; sed quo ad illationem effectus extra ipsum agens, vt ante diximus cum Caietano. Denique de communicatione sermo est communiter & indistinctè, prout abstrahit à communicatione per modum naturæ, & per modum voluntatis siue libertatis. Nam quemadmodum bonum, & eius ratio transcendens est sub vna sua communissima ratione comprehendens, tam bonum secundum esse naturæ, quàm bonam voluntatem; ac proinde bonum communiter acceptum sit abstrahens, ac indifferens ad vtrumque causandi modum, scilicet per modum naturæ & voluntatis, consequens necessariò est vt communicatio, quæ ad boni rationem dicitur pertinere, abstrahat ab vtroque causandi modo, nimirum per modum naturæ & voluntatis. Cum igitur affirmat S. D. in textu ad rationem boni pertinere, vt se alijs communicet, indistinctè accipiendum est, ita vt vnicuique bono communicatio congruat secundum illius modum; atque idè deducta propositio, videlicet, *Ad rationem summi boni pertinet, vt summo modo se creatura communit*, exponenda est addendo, siue subintelligendo, modo suæ naturæ congruenti, siue fiat communicatio naturaliter, siue liberè, vt admodum eruditè Caietanus, quem alij sequuntur expositores.

B Ad cuius ampliorem euidentiam scito, diuinam bonitatem infinitam non minus conuenire personis, quàm essentiæ: Cum igitur sit *triplex communicationis modus* Deo possibilis; *primus* intentionalis seu per modum finis; *secundus* per modum efficientis; *tertius* per modum termini personalis naturam creatam terminantis & personantis: omnes hi modi Deo summo bono, & simplicissimo conueniunt, sed non eadem ratione: Nam ratione diuinæ potentie communicatio Deo conuenit per modum efficientis: ratione verò bonitatis per modum finis: ratione autem personæ per modum termini naturam creatam terminantis, & suam illi subsistentiam tribuentis. Quamquam verum est, omnes hos communicationis modos ex summa Dei bonitate, quæ est ipsa Dei perfectio, veluti ex fonte deriuari. Cum itaque probat S. D. Deo esse conueniens incarnari; quia ad rationem summi boni pertinet, vt summo modo se communicet creaturæ, nihil aliud intendit, nisi Deum posse tribus iam dictis modis se communicare, ac proinde conuenientem fuisse modum communicationis personalis iam factæ per Incarnationem: Cum præsertim in hac vna tres omnes iam dictæ communicationes includantur: Deus enim omnipotenti sua virtute naturam humanam propter suam infinitam bonitatem hominibus manifestandam, & communicandam Verbo coniunxit in vnitatem personæ simpliciter infinitæ, tam in essendo, quàm in terminando.

C *Postremò explicanda est veritas illius* *Quis sit & propositio* assumptæ in probatione corse-
quentiæ, v. *sumum bonum, quod est Deus, per hoc propositio-*
summo modo communicatur, quod naturam creatam nis: si autem
se sibi coniungit, vt vna persona fiat ex tribus, Verbo, bonum quod
anima, & carne: Cuius sensum hic aperit subtiliter, &
per hoc

summo me
do commu-
nicatur,
gr.

ter, & eruditè Caiet. §. In tertia consequentia. Et Medina in responsione ad suum ultimum argumen-
tum, & Suarez in Commentario. Sed opere pretiū
erit eam ex diuinis litteris amplius explicare, &
illi ex earum auctoritate robur adiungere. Et
primo occurrit dictum illud Apostoli ad Ephes.
1. *Proposuit in eo in dispensatione plenitudinis tem-
porum instaurare omnia in Christo, quæ in Cælis, &
quæ in terra sunt in ipso.* Quod ideo dictum est:
quia non solum omnes rerum gradus, & ordines
adunantur in Christo, & ad unitatem Verbi di-
uini personalem eleuantur; sed etiam quia om-
nia propter hominem facta sunt, & eò reparato,
omnia dicuntur restaurata, vt ait in Commentario
S. D. & explicat in 4. sent. dist. 48. q. 1. a. 1. Ver-
bum autem *instaurare*, idem est, quod recapitu-
lare seu colligere, vt ibi Caiet. aduertit: dicitur
igitur Deus in Christo ea, quæ sunt in Cælis, in-
staurasse, id est ad Christum collegisse, quatenus
omnes Angeli sub Christo capite, & Domino
sunt collecti, & quatenus eorum ruina per Chri-
stum fuere reparata: locando homines in sedi-
bus eorum, qui ceciderunt. Ea verò quæ sunt in
Terra dicuntur ad Christum fuisse collecta: pri-
mò: quia totum genus humanum sub eius re-
demptione, iudicio & potestate fuit adunatum,
& illi veluti membra suo corpori copulatum.
Secundò, quia omnia sub rerum vniuersitate
comprehensa sub imperio Christi colliguntur
in miraculis, & in reuelatione sæculi post resur-
rectionem futuri. Quod etiam Luc. 10. Christus
significauit, dicens: *Omnia mihi tradita sunt à Pa-
tre meo s. meæ subdita potestati per eam exami-
nanda, & restauranda;* quia, sicut ait Athanasius
à D. Th. relatus in Catena aurea: *Quemadmodum
per Verbum omnia in principio introducta sunt in esse,
ita cum Verbum caro factum est, in ipso omnia restau-
rantur.* per Incarnationis enim Myst. quandam
excellentem acquirit vniuersum integritatem;
quia nimirum ordinum omnium possibilitium
naturæ. s. gratiæ, & vnionis hypostaticæ recipit
complementum: ex totius verò perfectione ad
singulas etiam eius partes perfectio deriuatur:
quod etiam diuina scriptura significat, quæ cum
Gen. 1. de singulis operibus Dei dixisset vidit
Deus, quod esset bonum, &c. De omnibus tamen il-
lis operibus simul sumptis dicit in fine cap. *Vidit
quæ Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.*
Cuius ratio iam dicta est; quia scilicet ex totius
vniuersi completamento, & graduum omnium in-
tegritate in singulas etiam partes, & gradus re-
dundat integritas, & ob hanc causam Ioan. 3. di-
citur Incarnatio Verbi ex vniuersi dilectione
procedere; sic enim ait Deus dilexit mundum, vt fi-
lium suum vnigenitum daret. Quæ verba Caieta-
nus exponens ait, ex Incarnationis Mystero v-
niuersi, non per redundantiam, aut ex conse-
quenti fuisse deriuatum; sed ex directa, & pri-
maria intentione Dei mysterium hoc fuisse fa-
ctum, & ad bonum vniuersi destinatum; & ideo
Dominum dixisse: *Sic Deus dilexit mundum:* non
autem, *Sic Deus dilexit hominem;* quia homo
pars est mundi, & bonum partis pars est boni to-
tius. Creatori verò mundi magis debuit assigna-
ri dilectio totius quam dilectio partis, & quem-
admodum (inquit) Deus creando, singula cre-
at vt partes vniuersi, atque adeò, vt vniuerso
congrua, & propter illius bonum, ita instauran-
do singula facit vniuerso consona, vt intelliga-
mus, ex ordine gratiæ nullum vniuerso accide-
re detrimentum, sed illi perfectionem, & com-
plementum adiungi: Et ideo Iustinus in exposi-
tione fidei, & Damascenus lib. 3. cap. 6. Sacramen-

tum Incarnationis vocant œconomiam, id est
dispensationem totius vniuersi. Propterea Mar-
ci ultimo præcipit Dominus Apost. dicens: *Præ-
dicare euangelium omni creaturæ:* nomine verò o-
mnis creaturæ intelligitur homo, vt ait Greg.
Hom. 29. in Euang. sicut etiam Rom. 8. cum dicitur:
omnis creatura ingemiscit & parturit: eodem com-
plexo vocabulo intelligitur homo, vt ait Augu-
stinus in lib. 83. *Questionum*, q. 67. Ratio verò est;
quoniam hominis natura præ cæteris sensibiliū
naturis nobilissima rerum omnium, tam corpo-
rearum, quam incorporearum continet gradus;
& ideo, vno homine ad unitatem Verbi Diuini
personalem eleuato; ac per hoc summa perfe-
ctione decorato, omnes creaturæ censentur ele-
uata, & eadem perfectione decorata. Vnde pro-
pter illam rerum omnium continentiam Sap. 1.
dicitur: *& hoc, quod continet omnia, scientiam ha-
bet vocis:* vbi Glossa per ea verba: *& hoc, quod con-
tinet omnia,* dicit hominem significari; & ob ean-
dem causam ibidem, c. 10. vocatur Adam pater or-
bis terrarum; quoniam, vt ibi Lyranus exponit,
gradus omnes rerum naturales in homine con-
tinentur. Et ideo Io. 1. Matth. 5. & alibi homines
vocantur Mundus; quia scilicet intra sui naturā
continent vniuersa; assumpta igitur, & eleuat
ad unitatem Verbi personalem humanitate, non
illa tantum; sed omnes etiam aliæ creaturæ sum-
mam illi communicari possibilem perfectionem
sunt adeptæ. Quare Nislenus lib. de vita Moysi, ait
Christum in antiquo tabernaculo fuisse præfi-
guratum; eo quod typum gereret vniuersi ob
graduum rerum omnium continentiam in hu-
manitate.

RESPONSIONES ad argumenta D. Thom.
explicat latè Suarez in suo Commentario ad hunc
art. 8c.

SECUNDA CONTROVERSIA.

De sensu Conclusionis D. Tho. quomodo scilicet in-
telligendum sit Deo fuisse conueniens incarnari.

DVæ sunt expositorum sententiæ. Prima est
cuiusdam recentioris viri doctissimi, Sententia
expositi.
Prima sen-
tentia.
qui dicit quatuor. Primum est, Incarna-
tionem Verbi fuisse conuenientem Deo, vt or-
tam ex principiis & essentia bonitatis diuinæ. Se-
cundum, Incarnationem Verbi non conuenire
illi necessario & semper; sed liberè iuxta natu-
ram Dei, & in certa dispositione scilicet quando
ipse decreuit. Tertium est hoc, quod est Deum se
actu communicare per Incarnationem, solum
virtualiter, magis per se & magis naturaliter illi
conuenire, tanquam ortum ex principiis suæ es-
sentia & bonitatis, quam potentia ad incarnan-
dum, & communicandum se. Quartum est, quod
D. Tho. ait, ad rationem summi boni pertinere,
vt se summo modo communicet creaturæ per
Incarnationem, non loqui de potentia ad se
communicandum, sed de actuali communica-
tione.

Secunda sententia est Suarezij dicentis, si ser- Secund
sentent
Suarez
mo sit de actuali communicatione, posse dici ef-
se de ratione boni se communicare, non vt in-
trinsecum, sed vt naturæ consentaneum & pro-
pensionis eius, licet nec necessariò illi conueniat,
nec perfectionem addat, sed supponat. Et hoc
sensu (inquit) benè concluditur Incarnationis
opus esse conueniens Deo secundum rationem
bonitatis eius: ac si diceretur conueniens esse
homini liberali bona sua cum alijs communica-
re: &c.

re: & quia hæc videtur esse sententia D. Th. Caietani, Medinæ, & aliorum; ideo supposita Caietani doctrina, & ijs, quæ ad huius partis declarationem supra notauimus in expositione textus; alia quædam euidentiora ad huius veritatis probationem principia proponemus.

Resolutio.

Deo fuisse
conueniens
incarnari
per se, &
naturaliter
illi conue-
niens, nec
vt ortu ex
principijs
bonitatis,
& essentie
Dei, sed vt
nature, &
eius propen-
sioni consen-
taneum, &
vt actus di-
uine libera-
tatis.

SCIENDUM est primò ex D. Tho. & Caiet. 1. 2. q. 10. a. 1. ad 2. dupliciter aliquid esse natura-
le: Vno modo; vt consequens formam; & hoc
semper actu inest, sicut calidum igni: Alio modo;
vt consequens materiam seu potentiam; & hoc
non semper actu inest; sed quandoque secun-
dum potentiam tantum; sicut motus, qui est ac-
tus existentis in potentia, & ea quæ pertinent
ad motum, vel quæ sequuntur motum in rebus
naturalibus. Ignis enim non semper mouetur
sursum, sed quando est extra locum suum; & vo-
luntas creata, quæ de potentia ad actum volen-
di reducitur, non semper aliquid vult naturali-
ter, sed quando est in aliqua dispositione deter-
minata. Voluntas autem Dei, quæ est actus pu-
rus, semper est in actu volendi, non solum natu-
ralis sed etiam liberò. Deus enim ab æterno sei-
psum diligit naturaliter; creaturas autem liberè.
Quamobrem, vt ibi Caiet. aduertit, & significat
S. Th. differunt ea, quæ rei conueniunt per se &
naturaliter primo modo, ab ijs quæ per se & natu-
raliter conueniunt secundo modo; quod in il-
lis perfectas infert cõuinitatem absolutè: in his
verò non eam infert absolutè, sed in certa tan-
tùm dispositione: ex quo sequitur, vt ibi notat
Caiet. non solum aptitudinem ad motum, & o-
perationem inesse subiecto per se, vt grauitas &
risibilitas; sed etiam motum ipsum, & opera-
tionem, sicut descensus & risus. Et ex his etiam
patet D. Th. & Cai. eo in loco non loqui de liberis
actibus, aut effectibus voluntatis; sed de natura-
libus tantum, vt patet ex argumento cui satisfacit
ibi S. D. & ex titulo & materia illius artic.
querit enim ibi S. Thom. vtrum voluntas ad ali-
quid naturaliter moueatur? Quod etiam ratione
probat: nam ea, quæ naturaliter alicui conue-
niunt, oportet vt illi per se in primo, vel in se-
cundo modo conueniant; quæ verò per se in-
sunt, necessariò ac semper insunt, eo modo, quo
rerum naturalis existit dispositio; vt explicat e-
rudite Caiet. in 1. poster. c. 6. & 9. Cum igitur ait
in hoc art. S. D. ad rationem summi boni pertinere, vt
summo modo se communicet creaturæ: & hoc maxi-
mè fieri per hoc, quod naturam creatam sic sibi
coniungit, vt vna persona fiat ex tribus, scilicet
Verbo, Anima & Carne; atque ideo conueniens
esse Deo incarnari; non ita accipiendum est, vt
naturaliter, & per se conueniat summo bono ac-
tu se summo modo creaturæ per Incarnationis
Myth. communicare: sic enim non esset libera,
sed necessaria hæc Dei communicatio; nec Dei
consilio, pietati, charitati, misericordiæ & libe-
ralitati tribueretur; sed naturali propensione
bonitatis, & essentie eius; cuius oppositum fre-
quenter enunciant sacre litteræ, Patres, & Eccle-
sia. Quare primum, & tertium dictum primæ
sententie satis aperte pugnant cū secundo; & do-
ctrina Philosophi in alleg. 6. c. 1. Post. sunt expressè
contraria: Si namque fuit conueniens Incarnatio
Verbi, vt orta ex principijs & essentie bonitatis
diuinæ; & Deum actu se per Incarnationem cõ-
municare, & magis per se, & naturaliter illi con-
uenit, quàm potentia ad incarnandum & com-
municandum; sequitur Incarnationem Verbo
necessariò ac semper conuenire, iuxta doctrinam
Naz. in D. Thom. 3. Partem

Arist. in illo cap. Nec video, quomodo sententia
illa possit ab erudito Theologo sustineri: Nam
limitatio illa: saltem virtualiter; si propter natu-
ralem potentiam ad communicandum apponi-
tur, totam illam sententiam destruit; quia natu-
ralitatem & perfectitatem transfert ab actu com-
municationis ad ipsam bonitatis naturam, cui
per se conuenit esse communicabilem. Si verò
dictio illa Virtualiter idem pollet, quod condi-
tionaliter, ita vt sit sensus tertij dicti Deum se
communicare per Incarnationem magis per se, &
naturaliter illi conuenit saltem virtualiter, id est,
sub conditione, si videlicet non liberè, sed ne-
cessariò se communicaret, quàm illi conueniat
potentia ad communicandum: hoc quidem ve-
rum est, sed nihil affert singulare, nec contra-
rium secundæ sententiæ, quam acriter impugnât
hic auctor.

Dicendum est igitur cum D. Tho. in 1. cont. Resolutio.
gen. c. 93. rat. 6. Communicare se ipsum esse Deo
conueniens, vt fonti bonitatis, & tanquam actum
diuinæ liberalitatis; quoniam, vt ait ibi S. D. cla-
rè, non propter aliquod commodum ex datio-
ne expectatum, sed propter ipsam bonitatem, &
conuenientiam dationis est actus liberalitatis,
quo fit, vt Deus sit maxime liberalis, & vt ait A-
uicenna, solus ipse sit liberalis, eo quod omne al-
liud agens præter ipsum, ex sua actione aliquod
bonum appetat, vel acquirat, vt finem inten-
tum.

SIT igitur VNICA CONCLUSIO ex hu- conclusio.
iusque dictis illata: Conueniens Deo fuit incarnari,
non vt per se, & naturaliter illi conueniens, nec vt or-
tu ex principijs bonitatis & essentie Dei, sed vt natu-
ra consentaneum & eius propensione, & vt actus diu-
inæ liberalitatis.

Argumenta, & solutiones.

CONTRA conclus. quoad primam eius par- Obiect. 1.
tem argumentatur auctor primæ opinionis.
Magis per se & magis naturaliter conuenit sub-
iecto actus cõsonus suæ naturæ, tanquam ortus
ex principijs suæ essentie, quàm potentia ad il-
lum; ergo Deum actu se communicare per Incar-
nationem saltem virtualiter, magis per se, & ma-
gis naturaliter conuenit illi, tanquam ortum ex
principijs suæ essentie & bonitatis, quàm poten-
tia ad incarnandum & communicandum se. An-
tec. probatur ex doctrina S. Tho. & Cai. in 1. 2. pau-
lo ante relat. 4. quæ tamen suo modo interpreta-
tur extendens eam ad actiones omnino liberas;
cùm tamen D. Th. & Cai. loquantur de actioni-
bus naturalibus, quæ ratione naturales sunt. Re-
spondetur nullam esse consequentiam; quia ante-
cedens verum est de actionibus naturalibus:
Consequens autem loquitur de actione omnino
libera, qualis est cõmunicatio per incarnatio-
nem.

E Secundo, contra secundam partem nostræ Obiect. 2.
Conclusionis argumentatur primò: Quia ratio
D. Tho. est hæc: Id est conueniens alicui, quod
conuenit ei secundum rationem propriæ natu-
ræ; sicut homini conuenit ratiocinari; quia hoc
conuenit illi ex proprijs principijs suæ naturæ,
vt est rationalis: sed natura Dei est essentie sum-
mæ bonitatis, cui conuenit summo modo com-
municare se alijs; ergo etiam illi conuenit incar-
nari, quod est summo modo communicare se
creaturis; Si autem in minori huius rationis non
loqueretur de conuenienti, quod oritur ex prin-
cipijs boni & essentie diuinæ, argueret in qua-
tuor terminis; nam in maiori de conuenienti
loquitur orto ex principijs essentie, quomodo

Resolutio, ha.
sententie.

Solutio.

B

con-

Solut.

conuenit homini ratiocinari; in minori autem A de conuenienti, vt consono naturæ & non orto ex principijs essentia. *Respondetur* non recte formari rationem D. Th. quoniam in littera D. Th. non habentur illa verba ex principijs naturæ; sed hæc: *In quantum est rationalis secundum naturam.* Nam, licet actus ratiocinandi supponat naturam rationalem, & aptitudinem ad ratiocinandum, vt primum principium huius actus: non tamen ex ea prouenit naturaliter, aut tanquam ex principio sufficienti, sed media libera voluntatis electione; & ideo formaliter, propriè & absolute loquendo non conuenit hic actus homini, vt ortus ex principijs naturæ rationalis, sed vt ortus ex rationalibus, & liberis eius potentijs vt proximis eius principijs; ex natura verò vt primo principio; ac proinde non conuenit hic actus homini naturaliter & per se, sed liberè tantum, quamuis dici possit esse homini naturalis, prout naturale distinguitur contra supernaturale.

Obiect. 3.

Tertio, contra eandem partem sic argumentatur. D. Thom. *hic in corpore* ait, Incarnationem esse conuenientem Deo; & *in responsione ad secundum* ait, illam non esse conuenientem humanitati; quia est supra dignitatem illius. Si autem in corpore articuli loqueretur de eo, quod est conueniens solum: quia decet, & consonat naturæ, non deberet negare Incarnationem conuenire humanitati; ergo. *Probat*ur secunda propositio; quia maximè decet humanitatem assumi à Deo, quæ per hoc maximè perficitur, & exornatur, vt docet S. Th. *inf. qu. 4. art. 1. Resp. D. Th. in responsione* dicere, non fuisse conueniens carni humanæ secundum conditionem suæ naturæ; quia hoc erat supra dignitatem ipsius; quia nimirum, vt ait Cai. non habuit humanitas potentiam naturalem, nec vnde sibi vendiceret conuenientiam ad vnionem cum Deo personalem. *Ad argumentum* autem dico cum Caietano, & alijs, conuenientiam Incarnationis posse referri ad duo, scilicet ad actum ipsum Incarnationis, & ad potentiam exercendi talem actum; & si quidem conuenientia referatur ad actum, non significat nisi conuenientiam & decentiam; si verò referatur ad potentiam, significat ipsam summi boni rationem, aut naturalem proprietatem ex ea modo nostro intelligendi prouenientem. Si ergo nomen conuenientis, tam in corpore, quam in responsione ad secundum argumentum, secundo modo sumatur, nullas vires habet argumentum contra nostram conclusionem, quæ loquitur in primo sensu: Si verò primo modo accipiatur, dico S. Thom. in illa responsione loqui de conuenientia actus radicaliter sumpti; ratione scilicet sui primi principij intrinseci, quod est ipsa natura, & negare conuenientiam actus Incarnationis ex parte humanæ naturæ, vt fundatam in naturali potentia ipsius naturæ; & eam affirmare de diuina persona, vt fundatam in propria ratione summa, & infinitæ bonitatis, quamuis ex ea non sequatur naturaliter actus Incarnationis, sed liberè, media scilicet electione libera voluntatis.

RESPONSIONES argumentorum explicant optimè Caiet. & Suarez.

TERTIA CONTROVERSID.

An recte prætermiserit S. D. articulum de possibilitate Incarnationis, & quomodo eam esse possibilem probari possit?

CAIETANVS prioris difficultatis author duas affert rationes dubitandi. Prior est: quia possibile prius est naturaliter, quàm conueniens; eo quod sit communius: secundum Philosophi verò documentum in primo Physic. innata est nobis via à communioribus incipienti; igitur quæsitum, siue articulus de possibilitate Incarnationis præmitti debuit huic articulo de conuenientia. Posterior dubitandi ratio est: quia D. Thom. & alij Doct. Magistri sent. interpretes, quæsitum illud primo loco proponunt.

Rationes dubitandi, & sententiæ expositæ, quoad partem contrariam.

Cui dubitationi Caiet. duplicem adhibet solutionem. Altera est: nullam scientiam probare suum subiectum: huius verò partis subiectum esse Iesum Christum, id est, Deum incarnatum; & ideo non debuisse quæri, num possibile sit Deum incarnari, sed veluti certum & constans præsupponi. Altera solutio est, D. Th. vno præsentis articuli discursu duplici dubitationi satisfecisse. Definendo namque ex naturis extremorum, scilicet Dei, & humanæ naturæ conuenientiam Incarnationis, eam non esse impossibilem declarauit.

Caiet. sententia.

Ad argumentum autem sumptum ex ordine scribendi Theologorum, & ipsius auctoris in 3. sent. Respondet Caiet. D. Th. & alios Doct. in q. ad 3. sent. non esse propriæ doctrinæ ordinatorum, sed alienæ (scilicet Magistrorum) expositores: atque ideo quæstiones emergentes secundum ordinem distinctionum, & capitum illius operis examinare. Sententiæ hanc sequuntur Io. Dom. Montagnoli, Didacus, Aluarez, & Vaquez super hoc art. dub. 1.

Ad priorem dubitationem, Caiet.

Sed Valentia disp. 1. p. 2. modum hunc dicendi multipliciter reprehendit. Eius autem opinio duobus potest dictis comprehendi. Primum est S. Tho. rectè, & conuenienter ordini doctrinæ satis fuisse facturum, si incepisset à quæst. de possibilitate. Secundum est, si omnino sit necesse D. Th. consilium probare in hac parte, malle se dicere ipsum rationem aliquam eius habuisse, quæ lateat, & quam studiosè inquirere non expediat.

Valentia sententia.

Suarez in suo Comment. duo dicit. Primum est, neutram Caietani solutionem propositæ dubitationi satisfacere. Secundum est, ideo D. Tho. illam quæst. omisisse primò, quia ratione demonstrari non potuit possibile esse Deum fieri hominem. Secundò, quia quæstio illa plenè ac perspicuè nequit expediri, nisi prius explicato vnionis modo inter Deum, & hominem, quamuis possent hic argumenta dissolui, quæ contra fidem huius Mysterij obijci solent; atque ita ostendi illud non esse, aut non probari impossibile, quod hic efficit S. D. productis, & solutis quatuor argumentis.

Suarez sententia.

AD POSTERIOREM verò difficultatem in inscriptione propositam respondet Valentia præmissa distinctione duabus conclusionibus. Distinctio est: Duobus modis cognoscere possumus aliquid esse possibile. Primum, si re vnde quæque perspecta, nihil esse in ea intelligamus, quod obster, quo minus à Deo fieri possit: & hoc (inquit) est cognoscere possibilitatem rei notitia perfectæ, & absoluta. Secundum, si re non quidem perfectè cognita, sed quantum potest à nobis intelligi lumine naturali, nihil in ea appareat,

Sententia Doctorem quoad posteriorem partem. Valentia sententia.

pareat, propter quod videatur impossibilis, sed potius considerata ea cognitione, quae de re haberi potest, videatur possibilis: quod est (inquit) secundum quid, seu sub conditione cognoscere rei possibilitatem, nimirum quantum sit ex parte eorum, quae de re sciri naturaliter possunt, & nisi forte aliquid nobis ignotum obster. His praemissis statuit duas conclusiones. *Prima* est: Neque ab hominibus, neque ab Angelis cognosci, aut probari potest possibilitas absolute huius Mysterij euidenter, sed tantum ex sacris litteris & rationibus probabilibus. *Secunda conclusio* est: Potest huius mysterij possibilitas euidenter cognosci, & concludi conditionali, & imperfecta notitia.

Sed Aluarez in sua p. Disp. ad hunc art. contrariam huic 2. statuit conclusionem, asserens eam esse D. Thom. & omnium Thomistarum. Cui etiam consentiunt Scotus, & Durandus in 3. disp. p. & Suarez in p. sua disput. ad hunc articulum.

Resolutio.

Distinguitur, & explicatur, modi, quibus aliqua veritas probari potest, aut defendi.

SCIENDUM est primo, magnam esse differentiam inter eam notitiam, quae ad aliquam veritatem probandam est necessaria, & eam, quae requiritur, & sufficit ad argumenta diluenda, quae contra veritatem aliquam proferuntur. Potest enim tribus modis veritas aliqua discursu rationis naturali probari. *Primo* necessario, & euidenter, siue demonstratiue; ut cum ex rerum omnium creaturarum bonitate deducitur in Deo rerum omnium causa perfecta & summa bonitas: & hic probationis modus certam & euidentem postulat cognitionem, non modo principiorum, ex quibus veritas in conclusione deducitur; sed etiam consequentiae, quae posterior veritas ex prioribus inferitur veritatibus. *Secundo* probari potest aliqua veritas topico, siue probabili tantum argumento, & hic probationis modus, quamuis certitudinem & euidentiam admittat in antecedente, aut in altera praemissarum; nullam tamen habet consequentiae necessitatem & euidentiam. *Tertio* potest siue necessario, siue probabiliter veritas aliqua probari tripliciter: primo quo ad eius esse possibile: secundo, quoad actuale eius existentiam: tertio quoad eius credibilitatem, ut scilicet ostendatur eam esse credibilem. *Notitia* vero, quae contra veritatem obiecta diluit argumenta, duplex est: *quodam* supernaturalis, scilicet fidei, ut si Philosophus disputans contra fidelem, propositionem hanc assumat: omnis res vna numero est vna hypostaticè; & fidelis respondeat, nego; quia Deus vnus habet essentiam numero, in tribus suppositis subsistentem. *Quodam* autem est ordinis naturalis; & haec est scientia propositionum, quae duplex est: *altera* negatiua, siue quo ad hoc, quia scilicet respondens scit negatiue nullum produci posse medium efficax ad probandum oppositum veritatis ab eo defensione. Consistit autem haec notitia negatiua in non coactione intellectus in actu exercito; sicut si Theologus infideli praedictam propositionem assumenti respondeat eam non esse veram in re infinita. Quamuis enim nullam de contradictoria dicta propositionis habeat scientiam, aut euidentiam, scit tamen negatiue nullo medio efficaci propositionem illam posse probari. *Alter* est scientia positiua, & simpliciter dicta, quae scilicet respondens ex dictis simpliciter diluit argumenta. Ut, si Philosophus contra Theologum propositionem hanc assumat: Accidentis esse, est inesse, ut ex ea deducat accidentia non posse in Eucharistiae Sacramento subsistere: & Theolo-

Agus cum distinctione respondeat, dicens, quod accidentis esse non est inesse actu, sed aptitudine: Cum enim veritas non sit veritati contraria, nullius scibilis veritas potest veritati fidei contrariari. Et quia rerum naturalium veritates perfecte possunt ab intellectu nostro naturali cognosci: consequens est earum contrarietates ad veritates fidei non esse veras, sed apparentes: Cuius rationem affert Caiet. 2. 2. q. 8. artic. 2. & 4. Quoniam, aut talis contrarietas confurgit ex aliquo conceptu falso de creaturis habito: & tunc eius falsitas facile deprehendi poterit; aut exurgit ex aliquo vero conceptu de Creatura; & tunc ex illius creaturae veritate, & quidditate comprehensa perspicue cognosci poterit, eam contrarietatem non esse veram, sed apparentem; ratio namque siue quidditas rei perfecte cognita difficultates omnes de re, & ex re diluit accidentes. Videnda sunt, quae notat Caiet. & alii expositores prima parte, qu. 1. art. 8. & quae late diximus in 2. tom. qu. 32. art. 1. Ex dictis sequitur, veram, ac propriam differentiam inter notitiam ad veritatem aliquam probandam necessariam, & notitiam ad argumenta diluenda requisitam, illam esse, quam in alleg. art. 8. tradit Cai. inter probationis, & solutionis naturas. Probatio naq; notitiam postulat euidentem; Solutio vero nullam exigit cognitionis euidentiam; sed sufficit ei negatiua cognitio in actu exercito, consistens in non coactione intellectus ex aliquo medio ab aduersario producto; atque ideo potest tam simplex fidelis, quam Theologus soluere ex ijs, quae non apparent esse falsa; tamen non sciuntur esse vera.

SECUNDO notandum est nostram omnem cognitionem naturali discursu acquisitam duobus actibus perfici. *Primus* est inquisitio cum apprehensione quaesita veritatis, *Secundus* est iudicium, & assensus certus, aut opinatiuus de eadem veritate.

TERTIO sciendum est, non omne quod humana fide est euidenter credibile, esse verum: sunt enim multi, secundum se falsa; quae tamen sunt veris probabiliora: atque ideo multae supernaturales propositiones demonstratiue probantur esse euidenter credibiles; quarum tamen veritas probari non potest ex ijs tantum, quae sunt nobis nota lumine naturali: Ex duabus enim contradictorijs in materia supernaturali neutra earum habet euidentiam, ut patet discurrenti per singula. Et ideo quamuis earum altera scilicet reuelata sit euidenter credibilis: non hinc tamen efficitur eam esse euidenter veram, & certam; nam, ut Caiet. aduertit 2. 2. q. 1. art. 4. dicitur aliquid verum, & certum & scibile ex proprijs & intrinsecis: credibile vero dicitur ab extrinseco testimonio vel coniecturis.

QUARTO sciendum est, dupliciter nos loqui posse de probatione possibilitatis Mysterij Incarnationis: Vno modo absolute: Alio modo supposita reali eius exhibitione.

Quinto obseruandum est, duas has propositiones esse differentes, videlicet, Possibile est Deum incarnari; & possibile est Verbum incarnari: In illa namque sermo est de Deo absolute sumpto, siue sit in vno supposito tantum, ut opinantur Gentiles & Iudaei, siue sit in tribus subsistentibus, ut docet Catholica fides: in hac autem, scilicet secunda sermo est de Verbo, quod est secunda in Trinitate persona; atque ideo euidentis posterioris huius propositionis cognitio difficilius est: eo quod notitia mysterij sanctiss. Trinit. exigit euidentem.

ostenditur quod D. Tho. hoc vno articulo probauerit mysterium Incarnationis esse connexum & possibile.

S E X T O *considerandum est*, in conuenientia A Incarnationis includi possibilitatem; ac proinde probando conuenientiam, probari simul etiam possibilitatem. Nam, si Incarnatio, siue unio actiue, & formaliter sumpta, prout scilicet dicit actionem unicam & formalem subsistentiæ personæ communicationem ad infinitam pertinet Dei perfectionem & bonitatem, atque ideo illi maximè conuenit, ut ait S. D. *in hoc artic. consequens necessariò est*, ut sit etiam Deo possibilis. Nam quod non est possibile non est ens: quod verò non est ens, ad nullius pertinet perfectionem aut bonitatem; igitur in Incarnationis conuenientia clauditur possibilitas; ut hic scitè Caiet. aduertit: Licet ergo possibile secundum se latius pateat, quam conueniens; quia hominem peccare est possibile; quod tamen non est conueniens; clauditur tamen in possibili, tanquam eius fundamento ab eo necessariò presupposito, sicut album supponit corporeum, & risibile supponit animal, immò conueniens videtur esse species, seu modus ipsius possibilis: Nam Aristot. *in 5. Metaphys. in cap. de potentia, & possibili*, ait dupliciter aliquid esse possibile: *Uno modo*; quia simpliciter fieri potest: *Alio modo*, quia bene potest fieri: dicitur autem aliquid bene fieri in moralibus quando conuenienter fit. Verum si possibile & conueniens ad diuinam potentiam referantur, sunt idem re & adequatè: adeò ut omne quod est Deo possibile, sit conueniens & e contra. Cuius ratio est; quia Deus, cum sit agens perfectissimum, in sua ratione deficere non potest, sicut agentia creata: Et ideo quicquid Deus immediate producit, naturæ diuinæ, quæ est ipsa bonitas & sapientia, conueniens est; ita ut etiam monstra, quæ per secundas causas producuntur à Deo, licet secundis causis comparata, sint eis inconuenientia: ad Deum tamen supremam & vniuersalem causam relata valde conuenientia sunt; quoniam ad perfectam & suauem eius pertinent prouidentiam: & ideo S. D. *in hoc art. utrumque de Incarnatione personæ diuinæ sim.* ostendit; nam probat Mysterium hoc esse consonum infinitæ Dei bonitati, cui propter suam infinitatem conuenit posse congruè se infinito modo communicare creaturæ. Et in solutionibus argumentorum defendit & explicat non solum illud esse conueniens, sed etiam esse possibile, sicut etiam argumenta aduersus utrumque procedebant.

S E P T I M O, supponenda sunt ea, quæ de probatione existentie Dei, quod est subiectum in Theologia, diximus in prima parte, quæst. 2. artic. 3. *Controu. 1.* quibus nunc addendum est, existentiam, & quidditativam rationem subiecti, quandoque per accidens probari in ea scientiæ parte, quæ magis fuerit opportuna; ut patet ex Philosopho *in secundo de Anima*, ibi demonstratiuo discursu colligit & probat Animæ definitionem: hæc autem pars, ut scitè Caiet. aduertit *in primo Poster.* ad principia pertinet ratione materiæ, quia scilicet principiorum doctrinam continet. Cum itaque Mysterium Incarnationis esse possibile, & quæ sit eius propria ratio, ex solo unionis modo, de quo secundam quæstionem instituit S. D. deduci aut explicari valeat, ut patet ex rationibus, quibus esse possibilem Incarnationem probat S. Tho. *in 3. f. meritò debuit in hac prima quæstione supponi*, & ad sequentem remitti, in qua non ex distincto quæsto peculiariue discursu, sed ex unionis modo diuinæ personæ cum humana natura plu-

ribus ibidem articulis explicato, liquidò constat diuinæ personæ Incarnationem esse possibilem, & quæ sit eius propria ratio.

V L T I M O *sciendum est*, Mysterium hoc diuersis argumentorum generibus posse probari; non eadem tamen omnibus, quibus cum agimus, aut disputamus esse proficua, sed alia fidelibus instruendis, alia conuertendis hæreticis; alia conuincendis Hebræis: alia denique persuadendis paganis erunt opportuna. Et fidelibus quidem edocendis, non solum noui Testamenti narrationes; sed etiam Patribus à Deo in antiqua Scriptura factæ promissiones, ac Prophetarum oracula deferunt. Christi etiam miracula, quibus se Messiam in lege promissum, ac Dei filium illi consubstantialiorem esse probabat, fidelibus instruendis apprimè conferent; quæ omnia sapienti Gabrielis Archangeli discursu poterunt confirmari: his enim beatam Virginem alloquens, & eius consensum exquirens, & eius prudentissimæ interrogationi respondens duobus vitur argumentis: Altero ex Dei omnipotentia; & altero ex exemplo Elisabeth accepto, quibus possibilem esse diuini Verbi Incarnationem cum integra Mariæ virginitate declarat, dicens: *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi; ideoque, & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei; & ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua, & hic mensis est sextus illi, qua vocatur sterilis; quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.*

Aduersus Hebræos autem, ut eorum perfidia conuincatur, scripturæ veteris ab eis receptæ testimonia sunt producenda; quæ summa diligentia collegerunt Lyranus *in tract. contra Iudeos*, & *in tract. contra impugnatores Matth.* & Galatinus *libr. 3. contra Iudeos, cap. 2. & libr. 4. cap. 2. & 3. & libr. 8. cap. 10.* Hieronymus *in illud Abacuch 3. Deus ab Austro veniet, & in Psalm. 96.* Athanasius *in lib. de Incarnatione propè finem.* Epiphanius *heresi 30. 51. 54. & 69. & in Ancorato.* Medina *in ea parte, quæstionis tertiæ introductoria, cuius titulus est: Brevis demonstratio ex sanctis Scripturis contra Iudeos*, & c. Suarez *disp. 2. sect. 3. & alij plurimi.*

Aduersus hæreticos autem ex illis, quas recipiunt tam noui, quam veteris Testamenti partibus poterunt argumenta proferri, quæ præter prædictos referunt Medina, & Suarez *locis supra notatis*; sed copiosius, & diligentius ea collegit Cardinalis Bellarminus *libr. 1. de Christo à cap. 4. vsque ad 9. inclusiue.* Quibus addi poterunt Patrum testimonia ibidem ab eo, *cap. 10. relata.*

At contra paganos, qui neutrius Testamenti scripta recipiunt, aliorum, quos ipsi recipiunt, authorum dicta sunt producenda; inter quæ maximum apud eos autoritatis pondus habere videntur vaticinia Sybillarum, quæ referunt eorum scriptores, nimirum Cicero *libr. 2. de diuinatione.* Tacitus *lib. 5. Annal.* Dionysius *libr. 54. hist. Romanæ.* Suetonius *in Octauio, cap. 51.* Ex nostris verò eadem oracula referunt Augustinus *lib. 18. de Ciuitate Dei, cap. 13.* Sixtus Senensis *tom. 1. Bibliotheca sanctæ libr. 2. in Verbo Sybillarum oracula.* Et Michael Medina *de reſta in Deum fide, lib. 2. cap. 9.* Et alij ab his duobus potestemis authorib. nominati. Secundò loco proferri poterunt responsa Deorum Gentilium, ac præsertim Apollinaris Delphici; qui, ut referunt Suidas *in Verbo Augustus.* Et Nicephorus *libr. 1. cap. 17. dixit Deum ex femina Hebræa carnem*

nem sumpſiſſe. Tertiò his addi poterunt dicta A
Mercurij in *Epimandro*, & *Hiroſpis*, ex qui-
bus hoc fidei noſtræ Myſterium ab Apoſtolo
Paulo fuiſſe probatum affirmat Clemens Ale-
xandrinus libr. 6. *Stromatum*. His omnibus tes-
timonijs aduerſus Paganos vtuntur Lactan-
tius Firmianus libr. 4. cap. 15. 17. & 18. Cyrillus
lib. 8. *contra Iulianum*. Poſtremo tandem vt po-
terit Catholicus Doctòr nonnullas oraculis
Prophetarum, quæ verà eſſe, Gentiles plena eis
adhibita fide conſentunt. De quibus Theodo-
retus *Orat. 10. de Providentia*. Quibus addi pote-
runt miracula, quæ narrant Gentiles Chriſtum
feciſſe, vt ſuam hominibus Deitatem compro-
baret. Nam, vt ait Apoſtòlus *Hebr. 2.* loquens de B
veritate, & gratia noui Teſtamenti: *In nos confir-
mata eſt conſiſtente Deo ſignis, & portentis, & va-
rijs virtutibus, & Spiritus ſancti diſtributionibus*: cer-
tum eſt autem, Deum teſtem falſitatis eſſe non
poſſe.

Concluſiones deductæ, & probatæ.

PRIMA CONCLVSIO Nulla ratione naturali
demonſtrari poteſt Myſterium Incarnationis eſſe
impoſſibile. Probatur: Si ratione naturali pro-
bati poſſet Myſterium hoc eſſe impoſſibile,
verum eſſet contrarium verò; conſequens eſt
abſurdum; ergo, & antecedens. Conſequen-
tia probatur; quoniam omne, quod docet fi-
des, eſt verum; cum ſit à Deo, vt à prima verita-
te dicente & reuelante; fide verò docemur, Dei
Verbum humanæ naturæ perſonaliter fuiſſe
coniunctum. Et rursus omne, quod naturali ra-
tione cognoviſſimus euidenter, verum eſt à pri-
ma veritate quæ Deus eſt, deriuatum; ergo, ſi na-
turali demonſtraretur ratione eſſe impoſſibile
Myſterium Incarnationis, verum eſſet contra-
rium verò, ac proinde ſequeretur etiam Deum
mentiri, vel vt eſt author gratiæ, vel vt eſt au-
thor naturæ, quod eſt blaſphemum. Omne ſe-
nim mentiens, vel ex eo mentitur quod falli-
tur, vel ad mentitur vt fallat: at æquè Deo vt
ſummè ſapienti repugnat falli, ſicut ab eo vt
ſummò bono alienum eſt quemquam fallere; er-
go. Hanc concluſionem probat Suarez diſput. 3.
ſect. 1.

SECUNDA CONCLVSIO: Nulla vi intelle-
ctus, ſive luminis, aut rationis naturalis poteſt homo,
aut Angelus euidenter, aut probabiliter inuenire, pro-
bare, aut intelligere Myſterium Incarnationis eſſe
poſſibile, ſive ante, ſive poſtquam factum eſt. Pro-
batur primò; quia Myſterium hoc eſt intimè
ſupernaturale, & ex ſola dependet Dei volunta-
te; igitur ex nulla cauſa, aut effectui principio
ve naturali deduci poteſt neceſſariò aut proba-
biliter huius myſterij poſſibilitas, aut existen-
tia. Secundo probatur authoritate Apoſt. 1. *Corinth.*
2. Vbi de hoc myſterio loquens ait: *Neg. oculus vi-
dit, neque auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit,*
&c. & Col. 1. *Myſterium, quod abſconditum fuit à ſæ-
culis, & generationibus; nunc autem manifeſtatum*
eſt, &c. Eandem Concluſionem probant Suarez
& Valentia multis argumentis.

TERTIA CONCLVSIO: Neque etiam im-
perfecta, & conditionali notitia cognosci concludi ve
poteſt euidenter Incarnationis myſterium eſſe poſſi-
bile. Hæc concluſio ſequitur ex præcedenti, & eiſ-
dem probatur argumentis. Deinde ſic arguo:
Oppoſita concluſio, quam ſtatuit Valentia, con-
tinet implicantiã, ergo vera eſt concluſio no-
ſtra. Probatur antecedens, quia dictus expoſi-
tor ait, tunc euidenter, ſed imperfectè cognosci
rem aliquam eſſe poſſibilem, cum in re non qui-

dem perfectè cogni, ſed quantum poteſt à no-
bis intelligi lumine naturali, nihil in ea appa-
reat, propter quod videatur impoſſibilis; ſed
potius conſiderata cognitione, quæ de re haberi
poteſt videatur poſſibilis, & hanc ait, eſſe con-
ditionatam cognitionem poſſibilitatis, quan-
tum ſcilicet ſit ex parte eorum, quæ de re ſciri
naturaliter poſſunt, & niſi fortè aliquid obſtet
nobis ignotum: Hac enim loquendi forma co-
gnitionis deſtruit euidentiam. Quomodo nam-
que poteſt homo, aut Angelus euidenter cogno-
ſcere rem aliquam eſſe poſſibilem, cuius nec per-
fectam habet notitiã, & in qua multa latere
poſſunt eius intellectui minime peruiã, quibus
res illa ſecundum ſe reddatur impoſſibilis,
quam imperfectè cognitã opinatur eſſe poſ-
ſibilem? Et confirmatur primò; Quoniam cui-
dentia cognita veritatis omnem prorsus elimi-
nat falſitatis oppoſitã ſuſpicionem, quæ ſecluſa
fide ex imperfecta, & ineuidenti notitia pullu-
lat. Secundo confirmatur: Quoniam, vt in pro-
batione ſuæ concluſionis ait idem expoſitor, vt
eo modo cognoscatur & concludatur aliquid
eſſe poſſibile, ſatis eſt argumenta ſoluere, quæ
ſunt ad probandum rei impoſſibilitatem: at
non oportet, cognitionem ad hæc argumenta
diluenda neceſſariam eſſe euidentem, cum, vt
ante diximus, ſufficiat cognitio fidei, & notitia
negatiua, id eſt, non coactio intellectus, quæ eſt
negatio iudicij de efficaciã mediij ab aduerſa-
rio producti cum negatione aſſenſus ad oppoſi-
tum.

QUARTA CONCLVSIO: Suppoſita fide In-
arnationis, poteſt huius myſterij poſſibilitas, non ſolum
ſimilitudinibus, & exemplis declarari: ſed rationibus,
etiam probabilibus ſuaderi. Probatur hæc Conclu-
ſio; quia S. D. & alij expoſitores Magiſtri in 3.
ſent. multis ſuadent probabilibus argumen-
tis, poſſibilem eſſe diuini Verbi Incarnationem,
quod ſetiam præſtant vberimè recentiores
ſuper hoc artic. ac præſertim Valentia, & Sua-
rez.

QUINTA CONCLVSIO: Suppoſita fide hu-
ius myſterij, poſſunt demonſtratione Theologica pro-
bati, non ſolum ea, quæ tanquam proprietates ip-
ſum quaſi naturaliter conſequuntur: ſed etiam ea,
quæ ad intimam eius conſtitutionem pertinent. Pri-
or huius concluſionis pars probatur ex do-
ctrina S. Thom. infra q. 7. & multis ſequentibus,
vbi ſcientificè probat, Incarnato verbo, id eſt,
Chriſto plurimas conuenire perfectiones, quæ
perſonalem Verbi cum humana natura ſequun-
tur vnionem, vt gratia, ſciantia, potentia, &c. Po-
ſterior verò pars probatur ex euſdem ſancti
Tho. doctrina à quaſt. 2. vſque ad ſeptimam exclu-
ſiue: Vbi rationibus demonſtratiuis probat, v-
nionem illam non potuiſſe fieri in natura, Chri-
ſti perſonam eſſe compoſitam, factam fuiſſe in
Chriſto vnionem animæ & corporis, naturam
humanam fuiſſe vnitam Verbo Dei accidentaliter,
& vnionem illam eſſe aliquid creatum, ab
aſſumptione differre, eſſe aliquo modo maxi-
mam &c. quæ omnia ad intimam Incarnationis
naturam pertinent.

SEXTA CONCLVSIO: Omnia argumenta,
quæ produci, aut excogitari poſſunt contra poſſibilita-
tem Incarnationis, ſunt euidenter ſolubilia. Conclu-
ſio hæc ſub altera generali comprehenditur,
quam ſtatuit S. Th. prima p. quaſt. 1. art. 8. & pro-
bat eam ibi Caiet. & alij expoſitores. Præcipua
eius probatio eſt. Omne argumentum non con-
uincens eſt euidenter ſolubile; at omne argu-
mentum, quod produci poteſt aduerſus My-
ſterium

*Contra Val-
entiam.*

sterium Incarnationis, aut contra quamlibet veritatem diuinitus reuelatam, est argumentum non conuincens; ergo. Probatur maior; quia proposito quolibet eiusmodi argumento potest ostendi falsitas antecedentis, aut consequentis, aut saltem eorum alterum potest negari, ut minime conuincens intellectum; nec poterit vnquam infidelis argumentator ostendere verum esse, quod a fidei respondente negatur.

VLTIMA CONCLUSIO: Recte ac secundum artem a Caietano satis expressam S. D. prætermisit articulum de possibilitate Incarnationis. Hæc patet ex supra dictis, & præsertim ex duabus solutionibus Caietani, & ex ultimo nostro notabili.

Argumenta & solutiones.

Obijciunt
cont. 1. conc.

Contra primam conclusionem sunt multa argumenta, quæ profert, & soluit Valentia *disp. 1. puncto 2.* Contra eandem conclusionem adduci possunt illa omnia argumenta, quæ notauimus in prima p. quæ 32. art. 1. *Contr. 1. contra tertiam concl.*

Obijciunt
cont. 2. conc.

Contra secundam conclusionem produci possunt multa argumenta ex ijs, quæ notauimus in dicta *Controuersia*, contra primam conclusionem. Contra eandem conclusionem argumentatur Valentia. Ut hoc modo cognoscatur & concludatur aliquid esse possibile, satis est argumenta soluere, quæcumque sunt ad probandam rei impossibilitatem; sed argumenta omnia, quæ ad probandam impossibilitatem huius mysterij ex ijs, quæ circa illud cognoscimus, sunt possunt euidenter à nobis solui; ergo euidenter possumus cognoscere possibilitatem huius mysterij notitia imperfecta, & quantum est ex parte eorum, quæ circa hoc Mysterium ipsi cognoscimus. *Respondetur* falsam esse maiorem propositionem; ut ostendimus in probatione tertia conclusionis.

Solut.

Obijciunt
cont. 6. conc. 1.

Contra ultimam conclusionem, prout explicatur à Caietano, argumentatur Suarez. *Primò*; quia tunc scientia supponit suum subiectum esse, quando vel per se notum est, vel in superiori scientia demonstratur; at Incarnationem esse possibilem, neque est per se notum, neque demonstratur; ergo non debuit hic supponi Incarnationem esse possibilem. *Probatur minor*, quò ad priorem partem; quoniam Incarnationem esse sola fide creditur; quò ad secundam verò partem probatur; Quia Theologia suprema sapientia est; ergo non petit ab alia rationem sui subiecti, sed ipsamet illud sibi proponit, & prout potest iuxta materie qualitatem illius rationem reddit. *Et confirmatur*; quia licet totius Theologie subiectum sit Deus; nihilominus S. Thom. 1. p. q. 2. art. 3. quaerit: An Deus sit? *Respondetur* subiectum dupliciter posse supponi: Vno modo simpliciter; quando scilicet in nulla parte scientiæ probatur eius existentia actualis, aut possibilis, nec eius ratio declaratur, & in hoc sensu vera est maior, & minor propositio, & bene concludit argumentum. *Alio modo* potest supponi existentia, vel possibilitas, & ratio subiecti non simpliciter, sed in prima tantum scientiæ parte, scilicet principiorum; in alio verò, ut magis opportuno loco probari, quod etiam Aristotelem fecisse constat in secundo de Anim. ut ante diximus. In hoc igitur secundo sensu falsa est maior propositio, cuius falsitatis etiam in præfati materia specialem adduximus causam in ultimo fundamento.

Obijciunt 2.

Secundò, Ratio, qua hic utitur S. Thom. non probat sed supponit Incarnationem esse possibi-

lem; ergo secunda illa ratio Caietani falso innititur fundamento. *Probatur antecedens*; quia nisi id supponatur, nihil huius articuli discursu effici posset. *Respondetur* D. Thom. hic non probare primariò, directè & per se Incarnationem esse possibilem, sed secundariò, indirectè & quali per accidens; ostendendo namque ex rationibus extremorum Incarnationis congruentiam, consequenter etiam ostendit probabiliter eam esse possibilem; & soluendo argumenta contra fidem huius mysterij militantia, ostendit etiam illud non esse, vel saltem non probari impossibile: satis enim est, ut eam habeat discipulus in hoc principio subiecti notitiam, quæ sequentibus scientiæ partibus ad discendis videtur esse necessaria; perfectior autem Incarnationis cognitio ex sequenti quaestione petenda est.

B Contra eandem conclusionem argumentatur Valentia: Et primò primam Caietani solutionem sic arguit: Quamuis pertinere non possit probatio subiecti scientiæ ad ipsum habitum scientiæ, cuius est subiectum: potest tamen pertinere ad eum ipsum, qui scientiam explicandam suscipit, maxime si de eius subiecti possibilitate & ratione sit propria Controuersia & difficilis; ergo potuit & debuit etiam probari possibilem esse Incarnationem. *Respondetur* hoc argumento solum concludi, non supponi simpliciter possibilitatem Incarnationis, ac proinde posse & debere illam in aliqua parte probari, ut ante diximus.

Obijciunt 3.
Valentia.

Solut.

Secundò sic arguit: Non est eadem ratio de subiecto adæquato & formali alicuius scientiæ, & de subiecto materiali inadæquato, quale est illud quod in aliqua parte scientiæ explicatur; at hoc mysterium Incarnationis explicatur solù in quadam parte; ergo. *Probatur assumptum*; quia tale subiectum, scilicet partis potest concludi & probari, nò modo ab ipso, qui scientiæ aliquā explicat, sed etiam per assensum profectum ab eadem scientiæ; siquidem prior illo est assensus subiecti scientiæ inadæquati, cui proinde potest, tanquam principio & fundamento niti eiusdem probatio & conclusio. *Respondetur* primò eandem esse rationem proportionaliter in re præfati. Primò; quia ratio adæquata subiecti Theologiæ, scilicet

Obijciunt 4.
Valentia.

Solut. 1.

D Deitas, non est nobis in hac vita perfectè cognita: Secundò, quoniam Incarnatio non est pars subiectiua Dei, aut Deitatis, quamuis ordinem habeat ad Deum, ut Incarnatum, & ut principium, & finem, Incarnationis Mysterium est longè diuersæ rationis à Deitate, & cum ex sola Dei pendear voluntate, & rationes implicet non solum Creatoris, sed etiam creaturæ; non potest eius possibilitas, & ratio ex sola Deitatis ratione cognosci. *Secundò dico* hoc argumento probari Mysterij Incarnationis possibilitatem non supponi simpliciter à Theologo, sed in aliqua Theologiæ scientiæ parte probari.

Obijciunt 5.
Valentia.

Tertiò, contra eandem conclusionem instat idem expolitor reprehendens secundam Caietani solutionem; quia Caietanus tantum declarat nò esse reprehendendù D. Th. quasi omnino disputatione de possibilitate huius mysterij prætermiserit, sed nò reddit rationem, cur S. Tho. ab ea disputatione non sit exorsus. *Respondetur*, iam nos reddidisse rationem cur S. Thom. tractatus huius exordium ab ea disputatione non sumplerit, quam veluti satis perspicuum

Solut.

supposuerat Caietanus.

QVART.

QUARTA CONTROVERSIA.

An Incarnatio, idest unio hypostatica diuinae personae cum humana natura sit possibilis.

Infidelium
error.

1. Cor. 1.

IUDEOS, atque Gentiles in Sacrosancti My-
sterij Incarnationis cognitione per predica-
tionem illis oblata grauissimè lapsos fuisse do-
cet Apostolus 1. Cor. 1. dicens: Iudei signa petunt,
Graeci sapientiam querunt; nos autem predicamus
Christum Crucifixum Iudeis quidem scandalum, gen-
tibus autem stultitiam. Fuit tempore Christi Do-
mini Phariseorum opinio, Messiam, quem à le-
ge promissum expectabant, futurum esse purum
hominem putantes, nec per Dei potentiam fieri
posse, ut idem sit Deus & homo; quem errorem
sequuntur ac mordicus tenent etiam huius no-
stri temporis Hebraei: cumque multis editis mi-
raculis eos ab hoc errore curasset auertere, & il-
li semper duritia sua perdidit mentis obstinensent,
quaestione de Christo proposita Matth. 22. res-
ponsum eorum solius humanitatis notitiam
praferentem esse deficientem ostendit ex diui-
nae scripturae testimonio manifestè significante
Christum esse Deum & hominem. Matthaei nar-
ratio est: Congregatis autem Phariseis interrogauit
eos Iesus dicens, quid vobis videtur de Christo? cuius
filium est? Dicunt ei, Dauid. At illi: quomodo ergo Da-
uid in spiritu vocat eum Dominum dicens: Dixit Do-
minus Domino meo, sede à dextris meis; donec ponam
inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo Da-
uid vocat eum Dominum, quo filius eius est? & nemo
poterat respondere ei. Phariseorum errorem se-
quutus sunt Arriani, ut ait Athanasius serm. 4.
contra Arrianos. Alios etiam eius opinionis ha-
reticos Arrio antiquiores refert Alphonsus de
Castro in Verbo Christus haeresi. 1. & Suarez. disp. 2.
f. 2. Eundem etiam errorem habuisse Gentiles
affirmat Irenaeus lib. 4. contra haereses cap. 41. di-
cens, Apostolum 1. Cor. 7. idè dixisse se plus o-
mnibus laborasse; quia Mysterium Incarnationis
multis gentium populis praedicauit, qui, cum
illud negarent, non poterat eos Paulus ex diuina
scriptura conuincere, quia illam, ut à Deo reue-
latam non accipiebant. Hebraeis autem potest
huius mysterij veritas ex testimonijs veteris tes-
tamenti demonstrari. Plures etiam haeretici cir-
ca Christi humanitatem, aut circa modum unio-
nis errabant ex eadem radice; quia nimirum ar-
bitrabantur impossibilem esse Incarnationem eo
modo, quo fides catholica docet scilicet per mo-
dum unionis hypostaticae Verbi diuini cum
humanitate.

179. 10.

TAMETSI quaestio hac eadem esse ferè vi-
deatur cum praecedente; verè tamen ab ea di-
stinguitur eo modo, quo res in actu exerci-
to aut particulariter sumpta alia est, à se ipsa
concepte vel in communi considerata: Nam
praecedens quaestio communes tantum, & quasi
concepte sumptos modos querebat, quibus pro-
bari posset Incarnationis Mysterium esse possi-
bile; nunc autem quaerimus; an Incarnatio sit
possibilis; Cuius quaesiti resolutio specialium
postulat probationum exhibitionem & exerci-
tium, & singularum etiam difficultatum solu-
tionem.

Myth. pium
Incarnatio
non esse
appellanda
possibile po-
tentia phy-

SCIENDUM est autem primò, dupliciter ali-
quid esse possibile: Vno modo secundum poten-
tiam aliquam intrinsecam, realem, actiuam, aut
passiuam; sicut homini possibile est ambulare;
quia potentiam habet intrinsecam gradiendi;

A sed volare est illi impossibile; quia nullam ad vo-
landum vim habet actiuam aut passiuam natura-
lem. Haec igitur realis, & intrinseca potentia di-
citur potentia physica. Alio modo dicitur aliquid
esse possibile secundum habitudinem termino-
rum, & hoc est possibile logicum, de quo Philo-
sophus 5. Metaph. cap. de Potentia, ait secundum
nullam potentiam dici possibile. Nam, si termi-
norum significata cohaereant siue non repugnet,
dicitur possibile id, quod propositione tales
terminos continente significatur. Si verò nulla
ratione possint termini coherere sed repugnant,
dicitur impossibile, ut Capreolus aduertit in 1.
sent. dist. 8. q. 3. omnis enim differentia termino-
rum est ratione alicuius oppositionis; in omni
verò oppositione affirmatio includitur & nega-
tio; ac proinde in omni tali impossibili inclu-
ditur affirmatio simul & negatio: hoc autem,
quod est affirmationem & negationem eidem se-
cundum idem conuenire, per nullam fieri potest
actiuam potentiam; quoniam orationis agentis a-
ctio per se primò terminatur ad esse; quamuis
ad non esse quandoque secundariò terminetur;
quatenus scilicet esse productum non compati-
tur aliquod aliud esse, sicut esse ignis ex aere pro-
ducti non compatitur esse aeris, nec esse calidi
compatitur esse frigidi; & ideo calor agens pri-
mo facit esse calidum, & secundariò destruit es-
se frigidum: Hoc autem quod est, affirmatio-
nem & negationem esse simul, nullam potest
habere ratione entis aut non entis; quoniam es-
se tollit non esse & non esse tollit esse; quod au-
tem implicat simul esse & non esse, nullius potest
esse potentia terminus; ut explicat etiam S. D.
de potent. q. 1. a. 3. & quoniam obiectum actiuae
potentiae Dei est res non implicans contradic-
tionem, ut ait idem S. D. in prima par. q. 25. a. 3. i-
deò idem est asserere aliquid esse possibile po-
tentia logica, & dicere aliquid esse possibile per
solam Dei potentiam. Cum itaque Mysterium
Incarnationis non sit possibile per intrinsecam
& naturalem potentiam, nec per ipsius Verbi
potentiam ad hoc naturaliter ordinatam, sed à
diuina prouidentia supra totum ordinem natu-
rae directà ad operandum, non erit appellandum
possibile potentia physica, sed logica tantum.
Cuius oppositum quidam recentiores Thomi-
stae male docuerunt.

SECUNDO considerandum est Deum in infi-
nita sui perfectione supereminenter continere
rerum omnium perfectiones, siue sint perfectio-
nes simpliciter, ut existentia, subsistentia seu
personalitas, intellectus, voluntas, sapientia, per se ipsum
bonitas, amor, &c. siue sint perfectiones in ta-
linatura, ut rationalitas, risibilitas, calor, &c.
Quas tamen omnes non potest per se ipsum
Deus in creatura supplere, sed duas tantum,
scilicet subsistentiam siue personalitatem, & exi-
stentiam media personalitate prius natura
communicata: quia Deo tribuenda est omnis
perfectio absque vlla prorsus imperfectione: at
supplere subsistentiam, & existentiam creaturae
perfectiorem in Deo supplente dicit infinitam,
quamlibet autem aliam supplere creaturae per-
fectionem, maximam in Deo diceret imperfe-
ctionem; igitur nullam praeter duas illas perfe-
ctiones supplere poterit Deus in creatura. Ma-
ior euident est: Minor autem duas habet partes;
& probatur prima: quia supplere subsistentiam
creaturae naturae, puta humanitatis, aut lapidis, ni-
hil aliud est, quam terminare naturam illam;
hoc autem, quod dico terminare, non dicit im-
perfectiorem potentiae passivae; quia punctus li-
neam

Deum duas
tantum in
creatura
perfectiones
supplere
posse, scilicet
subsistentiam
& existi-
entiam
media sub-
sistentia illi
communi-
cata.

neam terminando non exercet officium potentia passiva; neque dicit imperfectionem formae substantialis, aut accidentalis; quia punctus lineam terminando eam non informat; neque diuina subsistentia terminus est habens esse incompletum, sicut punctus; sed est in seipsa completissima; & ideo non est, sicut forma in subiecto recepta, quae magis ab eo sustentatur, quam ipsum sustentet; sed ipsa diuina personalitas naturam, cui communicatur, sustentat. Secunda verò pars minoris faciliè probatur inducendo singulas perfectiones: Intellectus enim, & voluntas dicuntur potentias animae vitales ex ea procedentes & eidem inherentes. Sapientia perfectio est intellectum creatum informans: bonitas substantialis intima est creatura; accidentalis autem eam informat. Amor denique actus est vitalis à voluntate procedens, & illam informans: nulla verò ratione potest intelligi, Deum vires horum accidentium supplere, nisi creature substantiam, intellectum & voluntatem informando & illis inherendo: bonitatem autem substantialem non alio modo supplere posset Deus, quam se ipsum in entitatem creaturæ conuertendo, quorum vtrumque maximam in Deo diceret imperfectionem.

TERTIO notandum est, quod persona diuina, puta filius, licet dicat formaliter relationem; non tamen dicit solam rationem ad, quae nullam dicit perfectionem, sed includit etiam rationem in, quae in diuinis est essentia siue substantia Dei, quae perfectionem dicit simpliciter infinitam. Itaque persona diuina, siue sumatur vt persona Diuina, siue vt talis persona est, puta Pater, aut filius, aut Spiritus sanctus, perfectionem intrinsecè claudit infinitam. Sed obseruandum est perfectionem Diuinæ personalitatis seu subsistentiae, vt sic consistere in terminando naturam; est autem natura duplex diuina personalitas terminabilis, scilicet diuina & creata, atque creabilis in infinitum; ac proinde duplex etiam est nostro modo intelligendi diuinæ personalitatis infinitas: Altera respectu diuinæ naturae simpliciter infinitae, quam terminat; altera respectu creatae & creabilis naturae, quam potest, si Deo placuerit, terminare; sed hæc secunda consequitur ex prima. Nam, quia diuina personalitas naturam terminat simpliciter infinitam; ideo perfectionem habet in ratione personalitatis & termini simpliciter infinitam, secundum quam in se continet eminenter omnem creatam personalitatem, & subsistentiam; & quia terminare naturam, vt sic (quod est proprium subsistentiae munus) nullam dicit perfectionem, vt ostendimus: ideo, si personalitas seu subsistentia fuerit infinita, qualis est diuina, non solum propriam, sed etiam alienam naturam poterit terminare; igitur ex hoc ipso, quod diuina personalitas terminus est infinitus naturam Dei infinitam terminans adaequatè, habet, vt possit etiam quamlibet creatam naturam terminare; diuinam enim essentiam terminat personalitas, vt infinita sit. licet in terminando; atque ad hoc vt creatas & creabiles omnes personalitates & subsistentias continens eminenter; ac per consequens, vt potens earum etiam naturas terminare, & vires omnium personalitatum & subsistentiarum excellentissime supplere. Quamuis itaque videatur diuinæ personalitatis infinitas diuinam terminando naturam exhaustiri; proprie tamen & absolute loquendo non exhaustitur, sed ea ratione tantum qua est naturae diuinæ terminatiua; quia non aliam posset sim-

A pliciter infinitam naturam terminare; quatenus autem creatam potest naturam terminare, non exhaustitur ex eo, quod terminus est naturae diuinæ; sed hoc ipso fit potens alias etiam naturas, scilicet creatas & creabiles terminare usque in infinitum; quæ est alia ratio infinitatis diuinæ subsistentiae. Quemadmodum etiam intellectui & voluntati Dei duplex tribui potest infinitas: altera ad intra, quae scilicet Pater intellectu, veluti potentia filium generat infinitum, & Pater simul & Filius per voluntatem spirant Spiritum sanctum, vtrique infinitate perfectionis æquale: altera diuini intellectus & voluntatis infinitas nuncupatur ad extra; quia tres diuinæ personae per intellectum & voluntatem possunt creaturas perfectiores & perfectiores producere usque in infinitum. Et quamuis priorem intellectus & voluntatis infinitatem duæ iam distat, scilicet Filij & Spiritus sancti emanationes, adæquent & exhaustiant; posterior tamen earundem potentiarum infinitas, integra semper & inexhaustibilis perseuerat; quæ tamen in illa priori infinitate, veluti in radice & causa virtuali seu ratione fundatur. Vt enim ait S. Thom. prima parte, quaestione 45. art. 6. Diuina persona secundum rationem suam processionis habent causalitatem respectu creationis verum. Cuius rationem ibidem asserit: Quia Deus est causa verum, per suum intellectum & voluntatem, sicut artifex rerum artificialium: artifex autem per verbum intellectu conceptum, & per amorem suam voluntatis ad aliquid rerum operatur. Vnde, & Deus Pater operatus est creaturam per suum Verbum, quod est Filius, & per suum amorem, qui est Spiritus sanctus, &c. Igitur ea virtutis infinitas, quæ diuino conuenit intellectui, & voluntati in ordine ad creaturas, ex ea nascitur infinitate, quam habet intellectus diuinus & voluntas in ordine ad personarum emanationes secundum perfectionem simpliciter infinitas. Sicut ergo diuini intellectus & voluntatis infinitas, non quo ad omnem, sed quo ad vnā tantum rationem adæquatur & exhaustitur in emanatione Verbi, & amoris: remanet autem inexhaustibilis respectu producibilis creaturæ, sic infinitas terminatiua, quæ conuenit substantiae personali in actuali terminatione, diuinæ naturae secundum vnā duntaxat rationem adæquatur & exhaustitur: non verò secundum aliam, qua creatam & creabilem respicit naturam eadem infinita subsistentia terminabilem.

QUARTO sciendum est, Incarnationem ex duplici capite posse considerari, scilicet ex parte naturae assumptae, & ex parte personae assumptis & assumptionem terminantis: si consideretur quo ad assumptam naturam finita est, & potest Deus effectum alium ea nobiliorem producere, puta, si naturam assumeret substantia spiritualis; sed quo ad assumptam personam, quæ terminus est assumptionis & assumptae naturae, nihil à Deo nobilius effici potest Incarnatione Verbi; quia terminus Incarnationis & assumptae humanitatis est persona dignitatis simpliciter infinita, quæ Deus est. Ita D. Th. 1. p. q. 25. a. 6. & in 1. d. 4. q. 1. a. 3. Vbi materiam hanc explicat diligenter.

QUINTO notandum est in Incarnatione nullam in persona diuina, quæ per assumptionem humanæ naturae fit homo, fieri mutationem sed in assumpta tantum humanitate; cuius rationem assignat S. D. infra q. 16. a. 9. ad 4. & a. 6. ad 2. per assumptionem dicens: Fieri importat, quod aliquid predicetur de nouo de altero; Vnde, quandocunque aliquid de nouo predicatur de altero cum mutatione eius, de quo nulla fit dicitur,

Personā diuinā ex duplici perfectione infinita, quam habet in terminando, posse plures, & plures in infinitū creatas, & creabiles naturas terminare.

Quanta sit Incarnationis nobilitas.

Afferitur ratio propria, cur in persona diuina, quæ assumptam naturam terminat, non fiat mutatio.

mutatio; sed
in assumpti
tanti huma
nitatis &
cōfuecitur
quidā dūc
di modi.

dicatur, tunc fieri est mutari; & hoc contingit in om-
nibus, quae absolute dicuntur: non enim potest albedo,
aut magnitudo aduenire alicui, nisi per hoc, quod de
novo mutatur ad albedinem vel magnitudinem. Ea
verò, quae relative dicuntur, possunt de nouo predicari
de aliquo absque eius mutatione; sicut homo de nouo
fit dexter absque sua mutatione per motum illius, qui
fit ei sinister. Vnde in talibus non oportet omne, quod
dicatur fieri, esse mutatum, quia hoc potest accidere
per mutationem alterius, & per hunc modum Deo di-
cimus: Domine refugium factus es nobis. Esse autem
hominem conuenit Deo ratione vnionis, quae est relatio
quedam; & ideo esse hominem predicatur de nouo abs-
que eius mutatione per mutationem humanae naturae,
quae assumitur in diuinam personam, & ideo, cum di-
citur, Deus factus est homo, non intelligitur aliqua

1. sent. Cai.

mutatio ex parte Dei; sed solum humanae naturae. Hec
ibi S. D. Quorum verborum sensum tripliciter
explicat Caiet. Nam primò in allegata q. art. 1. ad
quartum ait non dixisse D. Thom. vnionem, rationem
cuius est haec praedicatio, esse relationem
aut relatiuam, sed quod relationem importat, hoc est,
connotat; & propterea, licet vnio naturae huma-
nae ad Deum sit substantialis; quia tamen con-
notat relationem; ideo nomen praedicatum se-
cundum illam non sequitur regulam absolutorum
ab aeterno. Secundo ibidem ait, exponi pos-
se dicendo, quod homo praedicatur de Deo ratio-
ne vnionis in persona, quae vnio est funda-
mentaliter substantialis, & formaliter relatiua;
sed praedicatio est ratione vnionis fundamen-
talis, quae significatur per vnionem formaliter, si-
cut differentia per proprietatem solet signifi-
cari, & quia illa fundamentalis vnio, quae fundat
praedicationem hanc, habet modum relatiuum,
quo ad hoc, quod de nouo posita in persona
Verbi nullam in illa mutationem ponit, nisi relati-
uam, non relatione reali; sed rationis; ideo
affirmat S. D. eam importare relationem; ac
proinde non sequi regulam absolutorum ab aeterno,
quae, si Deo de nouo apponerentur, aut
ab eo tollerentur, in eo ponerent mutationem.
Sed quoniam adhuc haeret anceps animus non
videns per haec explicari proprium, ac primum
illius responsionis D. Tho. fundamentum: Pro-
pterea Caiet. in eadem q. 16. art. 6. circa respon-
sionem ad secundum D. Th. tertiam adhibet exposi-
tionem dicens: Quamuis fieri hominem absolu-
te importet mutationem in subiecto acquirente
humanam naturam, puta in materia; tamen per-
sonam aliquam fieri hominem non importare
mutationem in persona acquirente humanam
naturam: Cuius differentiae rationem affert; quia
subiectum, quod fit homo, per transmutationem sui
acquirat esse humanum: sed persona, quae fit ho-
mo sola noua personatione humanae naturae fit
homo; personare verò naturam humanam non
est mutari, sed subsistere nunc primò in illa; &
hoc modo Filius Dei, qui prius non erat homo,
factus est homo; quia scilicet prius non perso-
nabat humanam naturam, & eam in tempore cœ-
pit personare; & per hoc acquisiuit primò esse
substantiale humanae naturae, & non solum esse
relatiuum. Quam doctrinam sequitur Medina in
prologo, quest. 2. in responsione ad 2. arg. & in Com-
mentario dicti art. 6. Addit autem Medina non
esse eandem rationem de Angelo, qui, si assumeret
(inquit) naturam humanam, mutaretur & perficeretur:
quoniam Angelus de se non habet illud esse sub-
stantiale; sed tantum per humanitatem: Deus autem
omnem habet in se perfectionem sine humanita-
te praecisus omnibus imperfectionibus, quo fit, vt
Deus non sit factus melior per Incarnationem, quā-

quam fortasse concedi possit factum esse perfectio-
rem extensiuè.

Et hoc vt solido & per se sufficienti funda-
mento sibi proposito defendit Valentia pūcto se-
cundo. Deū per Incarnationem non esse mutatum di-
cens, tunc fieri, vt res mutetur, quādo aliter sim-
pliciter & absolute se habet, quā prius; quia mu-
tatio est entis in potētia simpliciter; & ideo rem,
quae eminenter aliquid prius habebat, nō mutari
proprie, si illud acquirat postea formaliter; quia
nō simpliciter & absolute illo prius carebat, ne-
que rem mutari, nisi quando est in potētia re-
ceptiua simpliciter respectu eius, quod recipitur;
Verbū autem diuinum habebat prius rem, id est
perfectionem humanitatis eminēter, sic videlicet,
vt posset illam efficere, & etiam sine illa facere,
quidquid illa tāquam causa efficiens, vel coeffi-
ciēs posset facere id, quod est perfectionis in hu-
mana natura.

Sed, vt mihi videtur, hic secundus dicendi modus
omnino falsus est: Nam ad tollēdā a persona car-
nem assumente mutabilitatem, neque sola suffi-
cit haec eminentialis assumptae naturae cōtinētia,
neque est absolute necessaria. Probat: Nam
Sol eminenter est calidus; & tamē vere mutaretur,
si fieret formaliter calidus, & Angelus vir-
tutes habet Cardinales secundum eminentiores
actus, quā homo; & tamen, si haberet eas secū-
dum actus homini conuenientes, mutaretur;
quia id, quod prae habet eminenter perfectionem
aliquam limitatam; si postea illam formaliter in
se recipiat, aliquid habet de nouo quod ante nō
habebat: eo quod limitata perfectio dicit limi-
tationem, & modum imperfectum, qui forma-
liter non includitur in forma, vel actu eminenti-
iori: Deinde, si talis perfectio limitata recipe-
retur in subiecto, & illud actuaret, & illi nouum
esse accidentale conferret: igitur ea recepta mu-
taretur. Secundum verò (scilicet non esse neces-
sariam continentiam illam eminentialem, ne per-
sona naturam alienam assumendo ad sui vnita-
tem mutetur) sic probatur: Angelus non conti-
net eminenter humanam naturam; cum non pos-
sit ipsam producere, & tamen, si detur illum vniri
personaliter humanitati nulla fieret mutatio
realis: Nam vt Angelus vnietur humanitati suf-
ficienter humanitatem ipsam mutari, & ad Angeli-
cam subsistentiam eleuari hoc ipso, quod ab ea
terminatur: quia terminare non est agere, aut a-
ctus secundus proprie loquendo, nec nouam ad-
dit termino praesertim subsistenti perfectionem,
aut actualitatem, sed ipsum terminum adiungit
rei, seu naturae terminatae, ita vt omnis noua per-
fectio fiat in natura terminata; igitur, si nostram
Angelus assumeret humanitatem, nulla realis fie-
ret in eo mutatio, sed tantum humanitate; tunc
enim Angelus non per potētiam passiua; sed so-
la personatione humanitatis acquireret esse ho-
minem.

Ex his patet, primò propositionem illā Caiet.
videlicet: Personā fieri hominē nō importat mutatio-
nem in persona acquirente humanitatem, esse verā de om-
ni persona, siue careat, siue nō careat potētialita-
te; quoniam in casu dato, quāuis impossibili, quod
Angelus humanae naturae personaliter vniretur,
potētialitas personae Angeli nulla prorsus esset in
ordine ad humanitatem, aut ad esse hominem; quia
nō vniretur, nisi ratione subsistentiae, seu perso-
nalitatis, quatenus formaliter terminus est,
qua ratione nulla conuenit ei potētialitas,
aut noua aliqua addit actualitas, vt antē dixi-
mus: aliae verò potētialitates Angelicae per-
sonae conuenientes merē per accidens; & im-
parti-

Secunda sent.
Valentia.

Refutatur
Valentia.

3. Sententia
liquorum
Thomista-
rum.
6. Tho.

pertinenter se haberent in ordine ad vni-
onem.

Secundo patet falsum esse, quod quidam recen-
tiores Thomistae dicunt, nimirum D. Tho. in 3.
d. 1. quæst. 1. art. 1. ad 1. asserere Verbum, ideò in
Incarnatione non fuisse mutatum; quia mutari
est aliter se habere, vel de nouo aliquid acquirere
ratione potentiae passivæ, quam habet; non au-
tem, si aliquid acquirat de nouo ratione suæ ac-
tualitatis & potentiae activæ, & ratione poten-
tiae passivæ seu potentialitatis, quam habet res
acquisita; sicut essentia diuina non mutatur; quia
de nouo fit species intelligibilis beati, nec Deus
mutatur, quando fit adiutor noster; quia hoc
nouum fieri & nouum esse adiutorem, vel spe-
ciem conuenit Deo ratione suæ actualitatis, &
nostræ potentialitatis passivæ; sed mutatur nos;
quia per receptionem speciei vel auxilij habemus
de nouo aliquid absolutum ratione nostræ
potentiae passivæ. Et quia (inquiunt) Deus factus
est homo ratione suæ actualitatis, & ratione po-
tentiae passivæ, quæ erat in humanitate: ideò
humanitas mutatur, & non Deus. Sed D. Th. 1.
rit. manifestè docet oppositum: Nam ibi naturam
declaramus relatiuorum tertij modi ait, alterum rela-
tiuum, puta scibile, dici de nouo relatiuè ad alterum
nulla facta mutatione circa ipsum scilicet scibile;
quia scibile non dicitur per potentiam passiuam,
quæ sit in ipso, sed per potentiam, quæ est in sci-
ente; ita (inquit) Deus dicitur vniri non per mu-
tationem sui, sed eius cui vnitur: & similiter, cū
dicitur vnibilis, hoc non dicitur per potentiam
aliquam passiuam in Deo existentem; sed per po-
tentiam, quæ in creatura est, vt vniri possit; &
statim addit, dici non posse, quòd vnibile non
dicit potentiam passiuam, sed actiuam; quia cum
hæc actio, quæ est vnire, conueniat toti Trinitati,
etiam vnibile, si dicit potentiam actiuam, erit
commune toti Trinitati, & non soli congruet
filio; Itaque modus ille dicendi, contrarius est
doctrinæ D. Th. qui loc. not. potentiam quidem
passiuam excludit ab altero relatiuorum; non ta-
men actiuam illi potentiam tribuit in ordine ad
alterum; quia non est verum vniuersaliter, vt
patet in Mystero Incarnationis, in quo sola per-
sonatione, quæ non est actio, Filius Dei factus
est homo; nec in humanitate ponit potentiam
passiuam respectu personalitatis, sed dicit in ea
esse potentiam, qua vniri possit: Verè enim non
est talis in humanitate potentia; alioquin diuina
personalitas esset eius actualitas, & forma, quod
est absurdum. Quamuis autem nulla realis, &
proprie dicta mutatio fiat in persona, quæ sit ho-
mo, per hoc, quod de nouo terminat humanita-
tem, & eius assumptionem ad vnitatem suæ sub-
sistentiæ; non tamè fit consequens posse diuinam
personam aut essentiam esse terminum transub-
stantiationis humanitatis in ipsum; quoniam, vt

Refellitur.

Medina.

Suarez.

q. 2. a. 1. aduertit Medina, transubstantiatio sem-
per est inter duas res, quæ communicant in en-
titate transmutabili, vt satis clare significat S. D.
infra q. 75. a. 4. Igitur hæc mutatio fieri non po-
test, nisi inter res creatas. Secundo, id, in quod
aliud ita conuertitur: incipit esse id, quod
antea non erat scilicet id, in quod res crea-
ta conuersa est. Tertiò transubstantiatio est
productio rei, in quam fit transubstantiatio,
non simpliciter; quia iam præerat illa res se-
cundum se, sed quatenus de nouo est id, in
quod aliud est conuersum; ac proinde, vt sic
dependet ab actione agentis, & per eam pro-
ducitur. Difficultatem hanc vberimè versat,
ac benè definit Suarez tom. 3. disp. 50. f. 2.

A Postremò supersunt multe insignes diffi-
cultates, ex quibus pendet huius Controuer-
siae plena resolutio; sed, quia non expedit eas
ordine questionum, & articulorum, & totius
huius tractatus doctrinæ turbato ex proprijs
sedibus huc eas omnes euocare, ne Theologi
nouitij confundatur intelligentia, suis eas locis
duximus esse referendas, in quibus à D. Th.
& expositoribus examinantur: interim vide-
ant, qui voluerint, quæ de proposita diffi-
cultate scribunt Medina in 2. q. introductoria. Va-
lencia, disp. 1. puncto 2. & Suarez, disp. 8. sect. 3.
nobis enim hæc pauca in proprijs sedibus vber-
ius discutienda sufficiunt. Quibus præmissis
probandum esset Incarnationis Mysterium per
actiuam Dei potentiam, siue secundum poten-
tiam logicam esse possibile; sed quia loca supe-
rius indicauimus, ex quibus desumi facile pos-
sunt innumera cuiusque generis argumenta, ad
eos fontes lectorem remittimus, vt inde, quæ si-
bi placuerint, hauriat; maxima verò omnium
apud Catholicos probatio est, quòd Incarnati-
onis Mysterium à Deo fuisse peractum diuina
testantur eloquia; id verò, quod diuina poten-
tia factum est, certè possibile fuit, per eam
fieri.

PRIMA CONCLUSIO Mysterij Incarnationis
docet fides catholica. Conclusionem hanc latè pro-
bat Medina, & alij supra notati.

SECUNDA CONCLUSIO: Mysterium Incar-
nationis est appellandum possibile non potentia physica,
sed potentia logica, & consequenter etiam secundum
actiuam Dei potentiam. Hæc patet ex dictis in pri-
mo Notabili.

Contra primam Conclusionem sunt argumē-
ta, quæ proponit, & soluit S. D. in 3. d. 1. q. 1. a. 1.
& alij antiqui scolastici in eadem distinctione, qui-
bus adde ea, quæ referunt, & soluunt Medina, &
Valencia locis alleg.

Contra eandem Conclusionem est hoc argu-
mentum: Deo, quia suprema veritas est & summa
bonitas, repugnat falsitas & malitia, non solum
in natura propria, sed etiam in aliena; ergò, quia
summa est immaterialitas, & immutabilitas, & vi-
ta, repugnat ei non solum in propria, sed etiam
in aliena natura esse materiale, mutabilem &
mortuum; igitur ei repugnat incarnari. Probat
hæc consequentia: Quia Deo Incarnato conueni-
unt istæ conditiones, in assumpta, seu secundum
assumptam humanitatem. Et Confirmatur primo, Conf. 1.
quia, si possibile esset Deum incarnari, iam non
intelligeretur, esse summè immaterialis & im-
mortalis; ergò non intelligeretur Deus. Conse-
quentia patet; quia Deus est id, quo nihil intel-
ligi potest immaterialius & immortalius. Ante-
cedens verò probatur. Quoniam illud intelligi-
tur esse immaterialius & immortalius, quod ne-
que in propria, neque in aliena natura potest ef-
se materiale aut mortale, sicut illud intelligitur
esse veracius, & magis inpeccabile, quod neque
in propria neque in aliena natura potest mentiri
& peccare. Secundo confirmatur, quia magis distat
Deus & Creatura, quàm assensus & disensus; amor &
odiu eiusdè obiecti; & magis, quàm substantia &
accidens. Maior probatur; quia illa non distant
in infinitum; sed sunt eiusdem ordinis & ali-
quando eiusdem generis: Deus autem & Crea-
tura non sunt eiusdem ordinis, sed distant in in-
finitum. Minor autem probatur; quia si quis
haberet simul amorem & odium Dei, habe-
ret simul duos vltimos & oppositos fines, &
simul esset in gratia & in peccato, quod im-
plicat

Medina
Valencia.

Conclusio
deducta &
probat.

Arg. & sol.
Obiectio ob-
iacta i. cōcl.
1.

Obiect. 2.

Conf. 1.

Conf. 2.

Solus.

plicat contradictionem; & similiter, si substan-
tia existeret per existentiam accidentis, simul
haberetur existentiam in alio & non haberetur exi-
stentiam in alio sed per se; quæ sunt expressæ co-
tradictoria. Respondetur nullam esse consequen-
tiam. Ad probationem negatur etiam consequen-
tia; Cuius ratio est; quia priuationes incluse
in differentiis specierum minus perfectarum,
vel etiam puræ priuationes opponuntur tan-
tum quibusdam particularibus perfectionibus
& bonis, sicut nigrum albo, irrationale ratio-
nali, mors vitæ, & in proposito materiale
immateriali, & mutabile immutabili, ut sic;
non autem Deo opponuntur, aut eius boni-
tate priuant, prout est in se ipsa, seu prout
est bonitas Dei; at falsitas & malitia moralis
Deo, prout in se ipso est, opponuntur: & i-
deo illa Deo non repugnant in aliena natura
subsistenti hæc utroque modo Deo re-
pugnant scilicet prout in se est, & ut est sup-
positum alienæ naturæ. Declarantur hæc; quo-
niam infirmitas & mors Petri opponuntur sa-
luti & vitæ Petri; non autem aliorum ho-
minum vel Angelorum aut Dei; quoniam
hæc priuationes à solo Petro tollunt opposi-
tas formas siue bonas; non autem à cæteris ho-
minibus, & multò minus ab Angelis, aut à
Deo; sed falsitas & malitia moralis, quia ma-
la sunt intellectualis naturæ, quatenus intel-
lectualis natura est, secundum eius, scilicet
formalem rationem absolutè, & communissi-
mè sumptam, quatenus scilicet communis est
analogicè nobis, Angelis & Deo, non oppo-
nitur obiectiue tantum veritati & bonitati e-
iusdem subiecti; sed opponitur etiam veritati
& bonitati ipsius Dei secundum se. Ex g. fal-
sitas hæc: homo non est animal, non tantum
opponitur huic veritati: homo est animal; &
eam tollit ab eodem intellectu conuenire;
sed etiam quantum sit ex se, opponitur etiam
vnicuique verò iudicio, tam Angelico quàm
Diuino & illud tollit. De malitia verò mo-
rali diuinæ legi contraria; ac præsertim de o-
dio Dei perspicue constat illud non opponi
tantum actui charitatis debito inesse subiecto
habenti odium, sed etiam quantum est ex se,
opponi bono diuino & illud destruere: pri-
mò, quia præfigit voluntati alium vltimum
finem, præter Deum; ac proinde tollit à Deo
rationem vltimi finis & summi boni; & per
consequens Deum, quantum in se est, omni-
nò destruit, licet illum actu non tollat, eo
quod sit ens simpliciter necessarium. Secundò,
quia fundatur in iudicio falso, quod opponi-
tur recto dictamini naturæ intellectualis, et-
iam diuinæ dictantis Deum non esse odio ha-
bendum, sed summè diligendum. Denique
tam falsitas, quàm malitia moralis sunt mala
naturæ intellectualis absolutè, & secundum
se consideratæ, etiam, ut est in Deo; quam-
uis natura diuina ob suam talem scilicet infi-
nitam, & simpliciter necessariam perfectio-
nem illam non admittat. Ad primam confir-
mationem negatur antecedens: Ad cuius proba-
tionem negatur assumptum; quoniam esse mate-
riale aut mortale secundum naturam assump-
tam, nihil minuit de immaterialitate & im-
mortalitate Deo secundum propriam naturam,
& ut Deus est, conueniente; sed indicat infi-
nitatem Dei simpliciter secundum esse, & se-
cundum personalitatem, qua potest termina-
re, quamcunque naturam etiam corpoream

& corruptibilem, secundum quam mutetur &
moriatur; neque eadem ratio est de mendacio &
de malitia morali, ut ante diximus. Ad secundam
confirmationem negatur illatio; quoniam aliqua
magis distat, quàm alia contingit dupliciter;
Vno modo in ratione entis, & ita magis distat
Deus & creatura, quàm assensus & dissensus, &c.
Alio modo quò ad habitudinem seu proportionem
illam, ex qua diuersarum rationum entia habet,
ut possint ad inuicem conuenire; & hoc modo
magis distat assensus & dissensus &c. quàm Deus
& natura creata: & ideo possunt hæc in vno sup-
posito conuenire: illa verò non possunt eidem
simul inesse secundum idem, &c. Quemadmo-
dum etiam materia & forma; substantia & acci-
dens magis distat, in ratione entis, quàm duæ
albedines & duæ formæ substantiales; & tamen
ille simul esse possunt in eodem; hæc verò mini-
mè: quoniam in illis est habitudo, seu propor-
tio, ex qua habent, ut possint in vnum conueni-
re, quæ non est in istis: materia namque habitu-
dinem habet potentia, & subiecti ad formam, &
substantia similem habet habitudinem ad acci-
dens; talem autem habitudinem non habent duæ
albedines, aut duæ formæ substantiales inter se:
Sic itaque Deus & humanitas, quamuis in ratio-
ne entis distent in infinitum: habent tamen ha-
bitudinem inter se terminabilis & terminantis;
& ideo possunt vniri in vna subsistentia persona-
li: substantia verò non habet ad acci-
dens habitudinem terminabilis & personabilis ab
eo: neque acci-
dens tantæ perfectionis est,
ut eminenter in se præhabeat perfectionem
subsistentiæ & existentia substantialis: & i-
deo impossibile est, substantiam existere aut
personari per aliquod acci-
dens, & similiter as-
sensus & dissensus, &c. nullam habent habitu-
dinem inter se ratione cuius possint simul eidem
in esse, sed oppositionem habent naturalem, ex
qua vnum extremum tollit rationem formalem
alterius obiectiuam, quæ sublata deficit actus, ex
g. amor ad rem fertur representatam ut bonam;
& ideo non potest terminari ad rem representa-
tam ut malam formaliter; è contra verò odium
ad rem fertur representatam, ut malam, & sub
ratione mali & propterea contradictio est, vnam
& eandem rem sub eadem ratione formali simul
amari & odio haberi.

Alia argumenta, quæ difficultates implicant
inferius suis locis examinandas, omittimus.

CONTRA secundam Conclusionem probat qui-
dam recentiores Mystrium Incarnationis non
esse possibile logicè: quia teste D. Tho. in 1. p. q.
25. a. 3. ad 4. & q. 46. a. 1. ad 1. possibile logicè
est illud, quod est possibile ex habitudine, ter-
minorū, qui ex se non repugnant ad inuicem, sed
isti termini Deus & homo significant naturas di-
stinctas & repugnantes in eodem supposito; er-
go. Minor est D. S. infra q. 16. a. 1. ad 1. dicentis,
propositionem hanc: Deus est homo, esse in ma-
teria repughante ex parte naturarum.

Secundò probant Mystrium Incarnationis ef-
se possibile Physicè: Quia teste August. Epist. 8. 48.
Incarnatio est possibilis ex omnipotentia facien-
tis; sed omnipotentia Dei est physica; ergo. Ter-
tiò, Incarnatio est physicè causata, & non ex na-
tura extremorum, sed ab aliquo extrinseco; er-
go datur potentia physica, per quam causetur, &
sic possibilis. Probatur consequentia: nam alias
esset effectus physicus sine causa potente illum
causare physicè.

Respondetur ad primum, falsam esse minorem:
Ad probationem dico D. Thom. in illa respon-
sione

Obiectio co-
tra.
2. Concl. 1.
S. Thom.

2.

Aug.

3.

Sol. prius ad
S. Thom.

ione oppositum docere; sic enim ait: Quando for-
ma diuersa non possunt conuenire in vnum suppositum,
tunc oportet, quod propositio sit in materia remota; cuius
subiectum significat vnam illarum formarum, & predi-
catum aliam; sed quando duæ formæ possunt con-
uenire in vnum suppositum, non est materia remota,
sed naturalis, aut contingens, sicut cum dico, album
est musicum: Natura autem diuina, & humana, quā-
uis sint maximè distantes; tamen conueniunt per In-
carnationis Mystrium in vno supposito, cui neutra il-
larum inest per accidens, sed per se; & ideo hac propo-
sitiō: Deus est homo, non est neque in materia remota,
neque in materia contingenti, sed in materia naturali;
& predicatur de Deo non per accidens, sed per se, sicut
species de sua hypostasi, non quidem ratione forma si-
gnificata per hoc nomen Deus, sed ratione suppositi,
quod est hypostasis humane naturæ. Hæc ibi S. Tho.
ex quibus apparet secundum eius mentem ter-
minos huius propositionis: Deus est homo, non
significare naturas repugnantes, sed maximè con-
uenientes in eodē supposito.

Sol. 2.

Ad secundum dico, nullam esse consequentiam;
quoniam possibile physicè dicit possibile per
potentiam ordinis naturalis intrinsecam acti-
uam, aut passiuam: Mystrium autē Incarnatio-
nis neutro modo est possibile; nulla enim est in
humanitate potentia naturalis actiua, aut passiuā
ad vnionem hypostaticam cum persona diuina,
neque in diuina persona est aliqua potentia pas-
siua, vt patet, neque actiua ad ordinem perti-
nens naturalem; quia potentia Dei ad affectus su-
pernaturales Deo conuenit, vt agenti superna-
turali; & proinde pertinet ad ordinem superna-
turalem; est ergo Mystrium Incarnationis pos-
sibile, non per intrinsecam aut ordinis super-
naturalis potentiam, sed ex habitudine termi-
norum, & per Dei potentiam actiuam superna-
turalem, cuius obiectum est ens super naturale
possibile logicè. Hæc verò potentia pars est om-
nipotentia, cuius obiectum est possibile logicè,
tam ordinis naturalis, quàm ordinis supernatu-
ralis.

Solus. 3.

Ad tertium dico falsam esse consequentiam;
ad eius probationē dico Incarnationē nō esse ef-
fectū physicū, id est naturā, aut ad ordinē natu-
ralē pertinet; sed est effectus omnino supernatu-
ralis; & ideo non causatur ex potentia naturali
actiua, aut passiuā, sed ex actiua Dei potentia
supernaturali, & ex potentia humanitatis obe-
dientiali: potest tamen & debet Incarnatio dici
effectus physicus, id est realis, & non ratione
vel imaginatione confectus, sed effectui secun-
dum hunc sensum physico non respondet actiua
potentia physica in nostro sensu, & multo mi-
nus passiuā, sed potentia actiua physica, id est
realis, quæ est omnipotentia Dei; sed de tali ef-
fectu, & tali potentia non loquitur conclusio
nostra.

ARTICVLVS II.

Verum necessarium fuerit ad reparationem Gene-
ris humani, Verbum Dei incarnari.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod
non fuerit necessarium ad reparationem hu-
mani generis verbum Dei incarnari. Verbo enim
ad 2. co. d. Dei, cum sit Deus perfectus (vt in primo habitum
43. a. 2. q. 2. est:) nihil virtutis per carnem assumptam accre-
uit. Si ergo Verbum Dei incarnatum humanam
naturam reparauit etiam absque carnis assumptione
eam potuit reparare.

Præterea: Ad reparationem humane naturæ, quæ
per peccatum collapsa erat, nihil aliud requiri vi-
debat, quam quod homo satisfaceret pro pecca-
to. Sed homo, vt videtur, satisfacere potuit pro
peccato: non enim Deus ab homine plus requirere
debet, quam posuit: & cum prior sit ad mise-
rendum, quam ad puniendum, sicut homini impu-
tat ad penam actum peccati; ita imputare debet
ad meritum actum contrarium. Non ergo fuit ne-
cessarium ad reparationem humane naturæ, Verbum
Dei incarnari.

Præterea Ad salutem hominis præcipue pertinet,
vt Deum reueretur: vnde dicitur Mal. primo. si ego
pater, vbi honor meus; si Dominus, vbi timor meus?
Sed ex hoc ipso homines Deum magis reuerentur, quod
eum considerant super omnia eleuatum, & ab homi-
num sensibus remotum: vnde in Psalm. 62. excelsus
super omnes gentes Dominus, & super cælos gloria ei-
us, & postea subditur; quis sicut Dominus Deus no-
ster? Quod ad reuerentiam pertinet. Ergo videtur
non conuenire humane salutis, quod Deus nobis similis
fieret per carnis assumptionem.

Sed contra: illud per quod humanum genus li-
beratur à perditione, est necessarium ad humanam
salutem. Sed mysterium diuine incarnationis est hu-
iusmodi: secundum illud Ioan. 3. sic Deus dilexit mun-
dum, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui
credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æter-
nam. Ergo necessarium fuit ad humanam salutem
Deum incarnari.

Respondendo dicendum, quod ad finem aliquem dici-
tur aliquid esse necessarium dupliciter. Vno modo, sine
quo aliquid esse non potest: sicut cibus est necessarius ad
conseruationem humane vitæ. Alio modo, per quod
melius, & conuenientius peruenitur ad finem: sicut e-
quus necessarius est ad iter. Primo modo Deū incarna-
ri nō fuit necessarium ad reparationem humane naturæ:
Deus enim per suam omnipotentem virtutem pote-
rat humanam naturam multis alijs modis reparare.
Secundo autem modo necessarium fuit Deum incarna-
ri ad humane naturæ reparationem. Vnde Aug. dicit
13. de Tri. c. 10. verum etiam ostendimus non alium
modum possibilem Deo fuisse (cuius potestati omnia
aqualiter subiacent) sed sananda miseria nostra con-
uenienter alium modum non fuisse. Et hoc quidem
considerari potest quantum ad promotionem hominis
in bonum. Primo quidem quantum ad fidem: quæ ma-
gis certificatur ex hoc, quod ipsi Deo loquenti credit.
Vnde Aug. dicit 11. de Ciuit. Dei. Vt homo fidentius
ambulare ad veritatem, ipsa veritas Dei filius homine
assumpto constituit, atque fundauit fidem. Secundo
quātū ad spem: quæ per hoc maximè erigitur. Vnde Aug.
dicit 13. de Trin. Nihil tam necessarium fuit ad erigen-
dam spem nostram, quàm vt demonstraretur nobis,
quantum diligeret nos Deus: quid verò huius rei isto
iudicio manifestius, quàm quod Dei filius natura nostra
dignatus est inire consortium? Tercio quantum ad cha-
ritatem: quæ maximè per hoc excitatur. Vnde Aug. di-
cit in lib. de cathecizandis rudibus: quæ maior est cau-
sa aduentus Domini: nisi vt ostenderet Deus dilectio-
nem suam in nobis? Et postea subdit. Si amare pigeat,
saltem reamare non pigeat. Quarto, quantum ad re-
ctam operationem: in qua nobis exemplum se præbuit.
Vnde Aug. dicit in quodam sermone de nativ. Domini.
Homo sequendus non erat, qui videri poterat: Deus se-
quendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhibere-
tur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo
sequeretur: Deus factus est homo. Quind ad plenā par-
ticipationem diuinitatis: quæ vera est hominis beatitudo,
& finis humane vitæ: hoc collatum est nobis per Chri-
sti humanitate. Dicit enim Aug. in quodam sermone de
Nativ. Domini. Factus est Deus homo: vt homo fieret
Deus. Similiter, & hoc vtile fuit ad remotionem mali.

Primo